Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 30 (36) Vilnius, šestadienis, 1929 m. liepos mėn. 20 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Savaitinis politikos, visuomenės ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1. Redakcija priima nuo 10 iki 12 val. Administracija priima 9— 2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 aks. 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat. **Užsienyje metams 1 doleris.** Užsisakyti galima nemažiau kaip 3 mėnesiams.

Vienybės klausimu.

Teko nesenai įvairiais klausimais ilgiau pasikalbėti su žinoma mūsų rašytoja p. Čiurlioniene, kuri buvo atvykusi Vilniun. Po ilgesnio pasikalbėjimo ji rimtai paklausė, kodel vilniečių lietuvių tarpe dabar nėra *vienybės*. Kas kita, sako, pas mus Kaune: ten veikia partijos, laisvas tautos gyvenimas, bet jūs čia, Vilniuje turėtūmėt *visi iš vien veikti*.

P. Čiurlionienės žodžiai buvo nuoširdūs ir verčia paaiškinti čia susidariusią padėtį. Pirmiausia norime pabrėžti, kad apie kokį nors vienybės iširimą ir kalbėti netenka. Mes čia, Vilniuje, linkę esame manyti, kad nuo mūsų visuomenės atskilo tik dalis, kuri užsidarė atskiroje draugijoje, ir šaukia į visas pasaulio šalis apie tariamąjį vienybės iširimą. Jau visai kas kita, kai prieiname prie klausimo, ar galimas ya šiuo metu su ta dalimi vieningas veikimas.

Pamėginsiu čia trumpai atsakyti į du klausimus: 1) ar galimas yra dabar Vilniaus lietuvių vieningas veikimas? ir 2) jeigu ne, tai kur tų skirtumų priežastys?

Mano nuomone, nuo 1927 metų visų lietuvių vieningo darbo negali būti. Juk čia—Vilniuje atsirado žmonių, kurių rankos yra suteptos iš bankų išplėštais pinigais ir net lietuvių valdininkų krauju; be to, jie ruošia prieš N. Lietuvą ir jos vyriausybę sąmokslus. Vilniaus visuomenės dauguma jų jau nusikratė, bet dalis su jais dėjosi ir dar dabar slapta palaiko ryšius. Nejaugi N. Lietuvos svečiai, kurie apsilanko Vilniuje, norėtų, kad mes su plečkaitininkų sėbrais vieningai veiktume ir pro pirštus visa tai leistume. Ne, toli gražu, ne! Nei p. Čiurlionienei, nei kitiems, manau, galvon tokia mintis nešovė. Jeigu taip, tai jų klausimai ir nuoširdūs pageidavimai dažnai vilniečiams esti skaudūs ir nesuprantami.

Čia jau, rodos, trumpai atsakiau į tuos klausimus. Dėja, yra ir kitų priežasčių. Pirmoje vietoje čia statau mūsų politines orientacijas, arba kur kas kryptą. Mūsų svečiai norėtų, kad mes politika kuo mažiausia užsiimtume, nes ji dabar ne nuo mūsų priklausanti. Tokie, patarimai bemaž lygūs yra mūsų politiškajai mirčiai. To būti negali. Juo yra sunkesnės gyvenimo sąlygos, juo labiau žmonės yra susirūpinę savo likimu. Taip yra ir Vilniuje. Mūsų lietuvių visame krašte yra ne saujelė ir visi gyventojai labai yra susirūpinę savo rytojum.

Mūsų orientacijų skirtingumas reiškėsi seniau, bet išėjo viešumon Varšuvos seimo rinkimų ir senojo Laikinojo Komiteto sutrupėjimo metu. Sutrupėjo tada ir tautinių mažumų frontas, kurs, kad ir norėjo būti lojalus, lenkų visuomenės visuomet buvo skaitomas nelojaliu. Tuo metu mūsų tarpe pasireiškė dvi krypti: viena — su Varšuva prieš Kauną, kita — pasiliko prie tautos vienybės idealo: ginti Vilniaus krašte lietuvių reikalus ir nesikišti į N. Lietuvos vidujinius reikalus bei nesusipratimus. Čia pagilino tuos skirtumus 1927 m. retorsijos, Rygos emigrantų „kongreso" sveikinimai ir „Kultūros" su jos mokytojų seminarija atsiradimas.

Po to šiandien kalbėti apie visų lietuvių vieningą veikimą pasidarė negalimas dalykas. Išgydyti mūsų nuotrupas gali tik laikas, kai įsitikins, kad kakta sienos nepramuš. Tuo tarpu mūsų gyvenimas nesustodamas eina. Buvusiems vadams pasitraukus, jų vietą užėmė kiti žmonės, kurie ir veda Vilniaus krašto lietuvių reikalus. N. Lietuvos bėgliai — plečkaitininkai ir vilniečių nuotrupos, tiesa, apsunkina tautinį veikimą ir dažnai puola mus ten, kur jau svetimųjų puolimai buvo nugalėti. Bet lietuvių visuomenės sąmonė jau tiek yra sustiprėjusi, kad ir šie pasikėsinimai liks bergždi. Savo svečiams galime pasakyti: būkite ramūs del mūsų skirtingumų; jie tik pelus atskirs nuo tautos kamieno.

St. Vilnėnas.

Kieno teisybė?

Išeinąs Rygoje rusų kalba laikraštis „Segodnia" 195 nr. įsidėjo žinutę, tokia antrašte: „Lenkai lietuvių saloje". Pasak to laikraščio lenkai užgrobę salą Merkio upėje. Sala — 300 metrų ilguino 100 m. platumo. Lenkai pastatę saloje 3 kulkosvaidžius ir ėmę šaudyti į lietuvius sargybininkus. Atvykus lietuvių didesnei jėgai, lenkai liovėsi šaudyti ir pasitraukę. Lietuvių sargybos viršininkas pakvietė savo pusėn lenkų karininką del susidariusios padėties. Liepos 13 d. Alytaus Varėnos apylinkėse lenkai apšaudė lietuvių sielininkus, kurie plukdė sielius Merkio upe. Lietuvių sargybos viršininko įsakymu sielių plukdymas sustabdytas. Tiek „Segodnia". Ta pati žinia žodis žodin tilpo ir lenkų laikraščiuose. Lenkų laikraščių žinios del vietos stokos nekartosime. Pažymėsime tik, kad pasak jų ne lenkai puolė lietuvius, bet lietuviai lenkus.

Kieno teisybė?

Tik dabar.

Švietimo ministerija yra įsakiusi visoms mokykloms pradėti 1929|30 mokslo metus rugsejo mėn. 3 dieną (antradienį); tą dieną visi moksleiviai privalo būti savo mokyklose ir dalyvauti iškilmingose pamaldose; rugsėjo 4 d. prasidės pamokos. Tas ministerijos parėdymas mokykloms praneštas tik šiomis dienomis, kuomet visos mokyklos paleido moksleivius vasaros atostogų.

Tai, žinoma, nesudaro didelių patogumų nei mokyklų direkcijoms, nei moksleiviams, nei jų tėvams bei globėjams. Tokius parėdymus reikėtų skelbt visų žiniai daug ankščiau, būtent prieš moksleivių paleidimą atostogų.

Iš administracijos.

I.

Pranešame mūsų skaitytojams, kad mainant adresą, reikia paduoti senas ir naujas adresas, nes del to dažnai administracijai sunku susigaudyti, kadangi pasitaiko ir daugiau tokių adresų.

Adresus reikia mainyti bent savaite prieš mėnesio pirmą dieną, nes po pirmo pakeisti adresas labai nepatogu.

II.

Primename paskutinį kartą G. G. prenumeratoriams ir skaitytojams, kad šiuo mėnesiu baigiasi pirmas pusmetis. Prenumeratoriai, iki šiol neatsilyginę, prašomi paskubėti, kad nereikėtų sulaikyti laikraščio siuntinėjimo.

Neatsilyginusiems iki rugplūčio mėn. 1 dienos, „Vilniaus Rytojaus" siuntinėjimas bus sulaikytas.

ADMINISTRACIJA.

Noras pagarsėti.

Perlėkti vandenyną iš Amerikos Europon arba atgal — didelė garbė ne tik patiems lakūnams, bet ir tai valstybei, kieno tie lakūnai. Tokios garbės įsigyti panorėjo ir lenkai. Jų geriausi lakūnai, Kubala ir Idzikowski's dar pareitais metais mėgino perskristi iš Europos Amerikon orlaiviu „Maršałek Piłsudski". Bet pasiekę šiek tiek toliau Azorų salų (Afrikoje), orlaivį nuskandino patys gi įsėdo į pasitaikiusį laivą ir laimingai pasiekė Europos krantus. Daug tulžies tuomet buvo išlieta nelaimingų lakūnų adresu, daug pasijuokta. Šiemet liepos 13 d. tie patys lakūnai vel mėgino nugalėti Atlanto vandenyną. Ir vėl nelaimingai baigėsi žygis. Jei pernai buvo galima iš to žygio pasijuokti, tai šiai metais reikia verkti. Tose pačiose Azorų salose orlaivis „Maršałek Piłsudski" (jau antras) priverstas buvo nutupti; betūpdamas sudužo į skeveldras, Idzikowski's užsimušė, Kubala sunkiai sužeistas.

Taip baigėsi mėginimai nugalėti Atlantą ir pagarsėti pasaulyje.

Visur jie vienodi.

Prieš paskutinius rinkimus į parlamentą Anglijoje *darbo partijos* (socialistų) laikraščiai daug kalbėjo apie esamus ten bedarbius, kurių skaičius neva siekdavo milijonų. Kol prie valdžios stovėjo konservatoriai, tai darbo partija kaltino juos, kad nesiima priemonių bedarbės panaikinimui. Dabar valdžia iš konservatorių į savo rankas paėmė darbo partija, ir vaizdas tuojau pasikeitė. Darbo ministeris Tomas traukia dabar kitokią dainą: anot jo, bedarbių skaičius žymiai mažesnis yra ir bedarbių būklė daug geresnė, negu buvo kalbėta. Gal kad pamanys, kad darbo partija tuojau ėmėsi priemonių tai nelaimei pašalinti? Ne. Kaip buvo prieš tai, taip liko ir po rinkimų. Tik dabar reikėjo taisybė pasakyti, o ta teisybė anot Tomaso tokia yra: bedarbių tarpe yra daug senių, kurie jokiam darbui netinka, ir jie liks bedarbiais ligi mirties. Jų bus apie pusę visų bedarbių, o pusę sudaro angliakasiai ir jie dar ilgai bus tikrais bedarbiais. Mat šiais laikais pasaulis žengia iš garo gadynės elektos gadynėn, anglies iš Anglijos daug mažiau reikalaujama ir kasyklose darbai sumažėjo. Dabar anglai ieško priemonių, kaip čia greičiau ir be didesnio sukrėtimo prisitaikyti prie naujų gyvenimo sąlygų. Žinoma, jie suras išeiti, kaip surado ir prieš porą šimtų metų, kuomet garo gadynė išstūmė rankų darbo įrankius.

Tomaso pareiškimai mums įsidėmėtini. Ir tokioje Anglijoje kol darbo partija nebuvo valdžioje, viskas buvo bloga ir negera; kai paėmė valdžią, tai pamatė, kad kakta sienos nepramuši, ir pasakė teisybę. Pasirodo, kad be melo ir demagogijos ir jie negalėjo apseiti.

Ar tiek nekaras?

Nesusipratimai tarp Rusijos ir Kinijos prasidėjo gana senai. Kiniečiai įsibrovė į rusų Konsulatą Charbine ir padarė kratą; rado daug dokumentų, iš kurių sužinota, kad rusai bolševikai palaiko naminį kiniečių karą. Didžiausia rusų parama yra geležinkelis iš Rusijos į Port-Arturą ir Vladivostoką per Mandžiūriją. Kiniečiai panorėjo atimti iš bolševikų tą geležinkelį Tuojau suėmė gelžkelio tarnautojus, pirma aukštesnius, kuriuos pakeitė kiniečiais ir nepalankiais bolševikams rusais monarchistais, paskui ir žemesnius. Bolševikai šoko ginti savo teises, bet kiniečiai į bolševikų grąsinimus neatkreipė domės: jie tikisi, kad kitos Europos valstybės ir Japonija neleis bolševikams pradėti karą. Gal taip ir bus, bet bolševikai tuo tarpu nenusileidžia ir siunčia kariuomenę Mandžiūrijon. Mandžiūrijoje gyvenimas apmirė, nes ir kiniečiai siunčia šarvuotus traukinius pasitikti rusų kariuomenę.

Politinė apžvalga.

Prancūzų politikai nerimsta del Anglijos naujos Mak Donaldo vyriausybės Prancūzų politikos vairininkas ministeris Briandas suka dabar ton pusėn, kad iš visų Europos valstybių sudaryti vieną Viseuropį, kuri jo nuomone, galėtų atsispirti Amerikai. Apie tą Viseuropį, arba Paneuropą, tam tikro plauko politikai senai jau galvojo. Anot vokiečių laikraščio „Voss Zeitung", Stresemanas buvęs sumanytojų tarpe. Vokiečių tautininkai vadina tą Briando planą tik noru nukreipti politikų akis nuo busimosios anglų, vokiečių ir prancūzų konferencijos karo atlyginimų klausimais ir nuo Pareinės evakuacijos. Tuo būdu Briandas norėtų sustiprinti Europoje tą padėtį, kurią Versalio traktatas sudarė. Laimėtų tik prancūzai ir jų šalininkai. Ne tik vokiečiai, bet ir prancūzai peikia Briando sumanymą.

Jie mato Briando sumanyme norą išbristi iš jo paties Lokarno politikos. Lenkijai ir Čekoslovakijai bus patarta ieškoti sau paramos Paneuropoje. Tas kelias veda prie nusiginklavimo ir mažina galimybę ginti dabartines valstybių sienas. Toks Briando noras su vilkais staugti, kad jie nepultų, yra anot Pertinaxo, tikras pamišimas, kuriam reiktų padaryti galas. Austrijos laikraščiai jau duoda žinių, kad Anglija, Vokietija, Olandija, Šveicarija, Čekoslovakija, Lenkija, Austrija ir kai kurios kitas valstybės jau davusios savo sutikimą daryti tokią uniją.

*

Anglijos vyriausybė dar kartą kreipėsi į prancūzus, kad sutiktų valstybių konferenciją daryti Londone. Spėjama, kad galų gale prancūzai nusileis ir sutiks, nes kitos valstybės nieko prieš Londoną neturi. Konferencija galėtų prasidėti rugpjūčio 6 d. Londone manoma, kad, konferencijai prasidėjus, po keleto dienų bus pradėta avakuoti Pareinė. Prancūzai paskyrė delegatus į tą konferenciją. Delegatais bus: ministerių pirmininkas Puankarė, ministeris Briandas ir dar keli aukšti valdininkai. Briandas kalbėjosi liepos 11 d. su vokiečių atstovu Hoeschu apie konferenciją. Italijos ministerių pirmininkas Mussolini ketino ir gi būti Londone aeroplanų parodos pasižiūrėti, bet nevyks.

*

Amerikos atstovas Belgijoje ir delegatas į valstybių konferenciją Gibson kalbėjosi liepos 10 d. su generalu Dawesu Anglijos ir Amerikos ginklavimosi klausimais jūroje.

Amerika nedarysianti tuo klausimu jokio žingsnio ir lauksianti, ką darys Anglija.

Greit gal Mak Donaldas pirmas prabils tuo klausimu. Anglai pradžiai mano išsižadėti 7 pavandeninių laivų statymo. Amerikos nauji muitų įstatymai sukiršino Europos valstybes prieš Ameriką. Jau 38 valstybės pareiškusios savo pastabas prieš Amerikos muitų įstatymus.

*

Švedų karaliaus Gustavo V buvimas Taline ir Rygoje buvo atsakymas į estų ir latvių prezidentų atsilankymą Švedijoje. Karo metu Švedija labai praturtėjo ir švedų politika darosi gyvesnė. Prieš karą Baltijos jūroje viešpatavo vokiečiai ir rusai. Dabar švedų reikšmė visam Baltijos pajūry padidėjo. Jų kultūros įtaka buvo čia seniau ir dabar nimiegsta gyva prekyba.

Dorpato miestui švedai padovanojo savo karaliaus Adalfo-Gustavo paminklą. Jis čia įsteigė garsų Dorpato universitetą. Švedai norėtų čia susilpninti rusų įtaką. Taline ir Rygoje švedų karalių sveikino nesuskaitomos žmonių minios.

*

Lenkijos liaudies partijų vadai Vitos, Tugutas, Dąbskis ir Rataj tariasi, kaip čia bendram „chłopų" darbui sujungus jėgas. Ligšiol vieno plano nesurado. Rataj rašo: lenkų sodžius skęsta tamsybėje. Švietimo darbas tarp vyresniųjų beveik apmirė. Šiuo žvilgsniu yra blogiau, negu buvo prieš karą. Žmonės gražių dalykų neskaito. Laikraščiai, kurie pasiekia sodžių, duoda žinių apie politinius barnius arba pamokinimų, kaip žemė dirbti". Anot prof. Bujako Lenkijoje valstiečiai maža turi savo organizacijų, kurios rūpintųsi jų gyvais reikalais. Liaudies vadai mato savo klaidas ir silpnumą.

Liepos 10 dieną prezidento rūmuose Varšuvoje įvyko žemės ūkio draugijų atstovų pasitarimas. Susirinko stambūs dvarininkai ir dvarų reikalais tarėsi. Pirmon galvon nutarė ginti dvarininkų reikalus, darant prekybos sutartį su vokiečiais. Vakarą buvo balius ir 100 dvarininkų apdovanota medaliais.

*

Dancigo senato prezidentas Salmas viešėjo Maskvoje ir jo pasimatymai su Rusijos valdytojais, visos prakalbos per priėmimus, kuriuos suruošė Dancigo atstovams bolševikai, labai erzina lenkus, kurie norėtų stipriau laikyti Dancigą savo rankose.

*

Čekoslovakijos sostinėje Prahoje 1000 metų šv. Vaclovo sukaktuvės sutraukė minių minias katalikų. Iškilmėse dalyvavo vyriausybės atstovai ir pats prezidentas Masarikas. Dalyvavo taip pat iškilmėse Anglijos kardinolas Burne ir Lenkijos primas Hlond.

*

Vokietijoje pradėta kelti klausimas, ar sugrįš kaizeris Vilhelmas. Vilhelmo paklausiman, ar galės grįžti, dabartinė vyriausybė, net su socialistais priešaky, atsakiusi, kad tokį leidimą, jam prapašius, galės duoti, kaip jau seniau yra davusi jo sūnui. Hamburgo dvare jau ruošiama jam buveinė. Kai kas linksta daryti iš to išvadas, kad vokiečiai panorės grįšti prie senosios tvarkos.

*

Kinuose nėra ramybės. Dabar rusų geležkelis ties Charbinu atateko kiniečių rankosna. Geležkelį, telefonų ir telegrafą paėmė kiniečiai, iš visur pavarydami rusų valdininkus. Daug komunistų suimta. Ir ten dangus niaukiasi ir laukiama audros.

*

Rumunija pareiškė savo nepasiteokinimę del atlyginimo už karą. Rumunai nesutinka jai užkrauto mokesčio inn-kėti ir norėtų dalyvauti visų valstybių pasitarimuose podraug su didžiosiomis valstybėmis.

*

Rusų laikraščiai švedų karaliaus kelionėje į Taliną ir Rygą nori matyti Baltijos valstybių vienybę prieš Sovietų Rusiją. Piktinasi ir latvių socialistais, kad svetingai sutiko karalių. Buvusieji Trockio šalininkai Radekas, Preobraženskis ir Stiglovas jau pareiškė savo atsivertimą ir pasigailėjimą, kad sekė Trockį. Yra paskalų, kad ir Trockis sugrįš Maskvon, nes niekur jo neįsileidžia.

Lietuvos Koperacijos šventė.

Lietuvos Koperacijos šventė buvo švenčiama dvi dienas. Gatvėse buvo išplatinta daug tūkstančių koperacijos propagandos lapelių.

Be didelės, be brukimo kvietimų, Vytauto kalnan, koperacijos dešimtmečio ir tarptautinis koperacijos šventės paminėti susirinko arti 10.000 žmonių. Tiek žmonių vargu kada Vytauto kalnas yra surinkęs. Publikoje jautėsi didelis susidomėjimas šventės programa. Ji paprasta, bet ja publika buvo patenkinta.

Šventės komiteto pirmin. koperacijos banko direktorius p. Zakarevičius trumpai priminė koperacijos šventės reikšmę ir perskaitė Tarptautinės koperacijos s-gos manifestą ir Liet. Koperatyvų Tarybos atsišaukimą. Komiteto sekret. p. Martinaitis perskaitė daug sveikinimų. Koperacijos banko pirm. p. Kvieska laikė paskaitą apie koperacijos reikšmę ekonominiame ir kultūriniame gyvenime Lietuvoje ir svetur. Visuomis Šidlauskas keliais žodžiais priminė apie koperaciją užsieniuos ir pas mus.

Švente sudominti buvo ir daugelis žinomų Kauno didelių ir mažų prekybininkų, jie sekė žmonių susidomėjimą ir žiūrėjo į Vytauto kalne gausiai koperacijai pritariančią minią. Paminėta, kad šeštadienį nors daliai Kauno prekybininkų šventa, languose išstatytomis prekėms, kainos sulygintos su kainomis tiems pat daiktams „Paramos" languose išstatytiems.

Vakare iki 12 val. būriai žmonių stovinėjo prie gražiai papuoštų ir iliuminuotų koperatyvų; ypač daug publikos sutraukė koperacijos rūmų iliuminacija, ir čia esamų koperatyvų durų ir langų papuošimas.

— Vokietijoje kelia galvas vokiečiai tautininkai, jie kviečia vokiečių tautą nemokėti valstybėms nugalėtojams karo atlyginimo, išrinkti jų žmogų į valstybės prezidentus.

— Amanula jau apsigyveno Romoje.

Iš kelionės po Rytų Lietuvą.

Melagėnai, Mėlagėnų vals. Švenčionių apskr. Vadiname miesteliu, bet greičiau tiktų bažnytkiemio, negu miestelio pavadinimas. Nežinia del kokių priežasčių ar tai tradicijų, ar valdžios sumetimais, bet kiekvienas, šitam krašte, bažnytkiemis turįs be bažnyčios, valsčių ir porą žydiškų krautuvėlių, vadinamas miesteliu. Žmonėms iš to pavadinimo tiek naudos, kiek iš pernykščio sniego, bet valdžiai ne iš kelio. Mat iš miesteliečių, kai kuriose srityse imami didesni mokesčiai. O kad tie keli skatikai čia lygiai sunkiai uždirbami, ar net sunkiau negu kitiems, tai tas mažai kam rūpi. Ir taip šitas miestelis turi viską, kas reikalinga miestelio vardo įgavimui. Ko ko, o tų žydų tai net 15 šeimynų, kurios sudaro $^{1}/_{3}$ visų miestelio gyventojų. O tų gyventojų čia irgi ne kiek, vos 500. Šitame skaičiuje be žydų yra dar trys šeimynos totorių, na ir pora šeimynų vietinių lenkų. Likusius 80% sudaro nei apgudėję, nei aplenkėję, bet tikri lietuviai. Namų kaip miestely, irgi neperdaugiausia. Vos 90 namų, ir trys mūro; klebonija, špitolė ir nuo baudžiavos laikų likusi karčema, visi kiti mediniai. Pačiam miestelio vidury stovi graži romaniško stiliaus, šv. Jono vardu, bažnyčia. Statyta gan senai, būtent 1779 m. p. p. Rublicky. Jeigu tikėt senelių pasakojimams, tai šitoji bažnyčia buvusi labai aukšta ir didelė. Kadangi jos aukštumas ir tada dar buvusieji bokštai trukdė rusams susisiekinėti žiburių pagalba, kure buvo varojamo tais laikais vietoj dabartinio telegrafo, tai valdžios įsakymu bokštai buvo nugriauti ir bažnyčios aukštai sumažinti. Iš tos medžiagos buvo pastatyta net 6 mūriniai namai, kurie baudžiavos laikais, buvo apgyvendinami ponui prasikaltusiomis, šeimynomis. Laiko bėgy šitie namai išnyko, o tik pasiliko vieno miestelio galo pavadinimas, būtent: „murovanka". Be to, kokių 200 šeimynų nuo bažnyčios, ant kapų, stovi gan didelė ir graži mūrinė koplytėlė. Vokiečių okupacijos laikais čia buvo laikomos net ir pamaldos. Pasakoja žmonės, kad statant tą koplytėlę (o bus daugiau kaip 60 metų) ir kasant pamatams duobes, iškasta daug grabų, kur štai kas rasta. Kiekvieno numirėlio, žinoma, vyriškos giminės, apart kepurės ant galvos rasta, dar po buteliui degtinės ir pypkė su taboka. Iš to galima spręst, kad tada žmonių savotiškai tikėta į gyvenimą aname pasaulyj. Iš valdiškų, tikriau tariant valsčiaus namų, čia yra tik du. Mokykla, statyta dar rusų laikais, ir valsčius pastatytas jau prie šios valdžios, vietoj dvieįų prieš tai sudegintų. Nors abiejus valsčiaus namus sudegino valsčiaus raštininkai (mat jų tuose namuose gyventa), bet kaltė buvo nuversta netikusiam kamynų įtaisymui. Tikri kaltininkai ne tik kad nebuvo patraukti atsakomybėn, bet dar gavo atlyginimą, žinoma, iš valsčiaus kasos, del tariamųjų nuostolių, kuriuos davė jiems tas gaisras. Apie valsčiaus įstaigos tarnautojus, nebeišmčių, galima tik tiek pasakyt, kad didesnę dalį reikalų atlieka prie butelių, o ne ir gero užkandžio. Bet galima būtų rasti ir daugiau tamsių dėmių.

Kai del mūsų valsčiaus tarybos, tai šitoji stovi žemiau kritikos. Nors joje yra ir keletas savo žmonių t. y. lietuvių sodiečių, bet jie visi šoka pagal poros ponų pučiamos dudelės. O renkami tiek daug žadėjo! Bet ką padarysi! Jie teisinasi, kad prieš vėją negalį papūsti. Gal ir teisybė. Panašiai dedasi ir bažnytiniame komitete. Čia ne kelių, bet tik vieno pono balsas nusveria trijų „mužikų". Gėda, tikrai, žmonių išrinktiems „galvočiams", kad duodasi ponų vedžiojami už nosies. O juk buvo renkami ne pirmas iš eilės. Matyt ir šitie dar nepavojingi prie savo uždavinio.

Pačto įstaigoj irgi negeriau. Čia tiktai dalykas, žinoma, visai kitokio rūšies. Būtent: nesilaiko tarnybai paskirto laiko, ir iš visų pusių smerktinas elgimasis su sodiečiais, ateinančiais atsiimti parvežamo pačto. Kadangi pačtas, ypač žiemos metu, ateina gan vėlai, maždaug apie 5 val. vak., tai žmonės jau iš ankstο susirenka jo pasitikti ir nors lauke būtų kad šalčiausia, vis tiek žmonės nejleidžiami į pačto laukiamąjį kambarį, bet turi styrenti lauke. Dar būtų nieko, jeigu tas būtų taikoma visiems, bet kur taul Tai taikoma tik paprastiems žmoneliams. Vietiniei inteligentijai — lenkų mokytojams, policininkams, valsčiaus tarnautojams, o net ir valsčiaus tarnui — įėjimas visuomet laisvas. Pažymėtina, kad taip elgiamasi laike pačto veikimo, kaip sakant, tarnybos valandomis, kada dar visiems įėjimas į pačto įstaigą turi būti laisvas. Bet tai dar antraeilis dalykas. Atsitinka kur kas svarbesnių, pav. kad ir nepriėmimas lietuviškai antrašuotų laiškų. Pasiginčijimas gi tuo dalyku priveda net prie teismo. Toks atsitikimas buvo praėjusiais metais su vienu Vytauto Didžiojo gimnazijos mokiniu J. S. kurs už griežtą reikalavimą priimti lietuviškai antrašuotus laiškus gavo protokolą, o paskui ir teismą. Teisme buvo kaltinamas visai už ką kitą, būtent: „Za obrazę urzędnika podczas jego służby" Nors pačto agento liūdininku buvo jo pačto tarnaitė, per teismą ji pasakė, kad nieko panašaus nebuvo, ir šis mokinys buvo išteisintas. O juk yra toks įstatymas, kuriuo einant, visose valdžios įstaigose, galima vartoti lietuvių kalba. Tiesa, tas įstatymas ne visur veikia, bet Švenčionių apskr. kaip tik turi galios.

Šis gi faktas liūdyja, kad šis įstatymas turi reikšmės vien tik poperyje. Gyvenime gi duoda tik protokolus ir teismus. Dabar ne pro šalį būtų pasakyt porą žodžių apie vietinę policiją. Kad ne tie protokolai ir pabaudos, lydinčios juos bemaž kiekviename žingsnyje, tai būtų sau ir nieko. Dar prie šito komendanto pirmtakūno buvo šiaip taip pakenčiama, bet prie dabartiniojo oi, kaip sunku. Jo geležinę ranką jaučia ne tik sodiečiai, bet ir jo paties pavaldiniai. Apie mokyklą galima būtų pakalbėti kiek ir daugiau. Įkurta dar rusų laikais, veikė iki pat karo kaipo dviklasė penkių skyrių mokykla. Lankėsi vaikai iš viso valsčiaus, kurių skaičius kartais siekdavo net iki 200. Nors mokytojai buvo ir rusai, amžinieji lietuvybės priešai, bet vis tik taip nerusino vaikelių, kaip kad dabar lenkina lenkų mokytojai. Užėjus vokiečiam ir išbėgus rusų mokytojams, mokykla nustojo veikusi. Naujai tapo atidengta jau vokiečių okupacijos metu

LIURDAS.

Liurdas yra tai nedidelis Prancūzijos miestas, kurs nuo 1854 metų pagarsėjo savo stebūklais. Kai tik Romoje buvo paskelbta katalikų dogma apie Nekaltą Švenčiausios Marijos Prasidėjimą, ten Liurde prie kalnų uolos netoli nuo upės mergaitei Bernardetei pradėjo rodytis Švenčiausioji Marija. Pareiškė, kad yra Nekaltai Pradėtoji, ištriško ligšiol nebuvusieji šaltiniai. Ten tikintieji pradėjo burtis ir garbinti Mariją. Dabar jau toje vietoje stovi graži bazilika ir iš viso pasaulio milijonai maldininkų ten važiuoja. Tūkstančiai ligonių ten rado ir randa sau sveikatą.

Čia paduodu keletą tik šių dienų atsitikimų iš Liurdo.

— Maldininkų būriai. Visas Liurdo nedidelis miestas sujudintas. Skelbimai ties bazilika praneša, kad šiandie vakarą atvyks dvi maldininkų kompanijos po du tūkstančiu ir apie porą šimtų ligonių. Miesto viešbučiai, krautuvės, valgyklos ruošiasi sutikti svečius. Soduose ties bazilika judėjimas. Ligonių būrai atsidaro. Eilės vyrų ligonims nešti. Jų darbas yra sunkus. Gydytojų būras atsidaro. Ten tuotarp tik gydytojai gali įeiti. Ten galima matyti išgydytų ligonių fotografijas su jų parašais ir pažymėjimu išgijimo dienos. Yra baisių fotografijų. Fotografijos prieš ir po išgijimo dažnai nepanašios. Sunku peikti tuos žmones, kurie nenori tikėti, kad tai Liurde ūmai įvyko, kad iš baisaus vilko veido pasidarė žmogaus veidas ir kad išgydyta, pavyzdžiui, vėžio liga. Reikia labai arti prie to būti ir susipažinti su protokolais ir dokumentais, kad galėtum tam įtikėti pilnai. Vienas atsitikimas nedaug kalba, bet, kai čia susiduri su tų faktų daugybe, je kitaip kalba.

Čia ne istorija ir ne atsitikimas! Gal apgavimas?.. Bet tiek amžių yra krikščionių pasauly tie nuotykiai, įvairiose šalyse jie siūlu tęsiasi — stebūklai buvo ir yra. Liurde tai matai savo akimis. Tiria ligonis gydytojai ir jų yra labai daug. Tikintiesiems stebūklai lengva priimti, bet tiems, kurie netiki, yra labai sunku stebūklus priimti. Jie griauna jų netikėjimą. Vienas gydytojas netikelis Liurde tvirtino, kad į stebūklus neįtikės, kol juos pamatys. Kai pamatė, sušuko: mačiau, bet netikiu!.. Liurde reikia ne tik kūno akimis matyti, bet ir sielos akių neužrišti. Kas nenori tikėti ir tiesos pažinti, tam ir su basliu tikėjimo neįvarysi. Dangus labai daug gali. Ne sunkiau man duoti daug, kaip maža; tik daugelio prašykite! Čia nužemintomis širdimis prie Šv. Marijos altoriaus stebūklingų šaltinių ir palaiminimo Šv. Sakramentu eina ne tik ligonys ir varguoliai, bet ir sveikų ir turtingų, kuriems, rodos nieko nestinga, minios. Pažvelgkite į jų suramintus veidus. Gailestingumo broliai patarnauja ligonims visur be atlyginimo. Kas juos čia atvedė sunkiai dirbti? Gyvenimo kryžkeliai! Jau buvau, sako iš tarpo vienas, prie netikėjimo bedugnės, norėjau šaukti prieš dangų ir Dievo malonė mano neapykantą į meilę pakeitė. Netekau kare septyneto vaikų, mirė žmona, likau vienas! Buvau turtingas, nemaža turėjau draugų, bet sieloje buvo tūštuma, kuri naktimis mane graužė. Galėjau tada kitus kankinti, žudyti! Gerasis Dievas padarė, kad dabar padedu ligonims ir vargšams. Kasmet atvažiuoju trims mėnesiams į Liurdą ir einu tas pareigas. Reikia tam jėgų. Ačiū Dievui, turiu.

Ir tokių čia ligonių patarnautojų būrys—tai Gailestingumo broliai.

Bėgdama vienuolė jam taria: Pone, atvažiuoja apie 150 ligonių 6 valandą, ligonims nešti yra tik 10 vyrų. Ar visa padarysime?

— Padarysime, ramiai atsako jau žilokas vyras. Vienuolė nubėga toliau. Vienuolės turi subūrusios moteris ligonims prižiūrėti. Prieš palaiminimus ir maudyklose kalbama trumpi atsidūsėjimai prie Šv. Marijos: Šv. Marija, Dievo Motina,—padėk man, Šv. Marija, Dievo Motina, užtark mane, Šv. Marija, Dievo Motina, — melsk už mane!... Gal niekur taip karštai nesimeldžia visi, kaip Liurde, ir čia Dievas daro daugiausia stebūklų.

Katalikas.

Ratnyčios mokyklos pirmasis skyrius ties Nemuno upe (administracinė linija) su savo mokytoja p. Gertruda Gudolaitytė. Už Nemuno matyt Nepriklausomoji Lietuva.

Prisikėlimo bažnyčia Kaune.

Lietuva pereitais metais šventė 10 met. nepriklausomybės sukaktuves. Tuomet kilo sumanymas pastatyti toksai paminklas, kuris per amžius garsintų mums ir mūsų ainių ainiams, kad Lietuva nepriklausoma ir tokia turi amžinai likti. Sumanyta pastatyti Kaune nauja bažnyčia - didelė, graži, įspūdinga, kokios Lietuvoje dar nėra. Bažnyčia nutarta pavadinti **Prisikėlimo bažnyčia.**

Prisikėlimo bažnyčiai statyti komitetas tvirtai nusistatęs bažnyčią statyti. Aušros ir Žemaičių gatvių kampe, vieta visai patogi. Iš kalno matyti miestas, todėl ir pati bažnyčia bus toli matyti. Kiekvienas, iš kurio nors krašto į Kauna atvažiuojąs pamatys didingą mūsų tautos prisikėlimo paminklą.

Bažnyčios statybos darbams jau prisirengta. Gautas iš miesto valdybos žemės sklypas jau aptvertas, žiemą privežta daug žvyro, užpirkta cemento, padaryti 10 vietų 12 metrų gilumo žemės gręžimai... Gilesnių gręžimų nedaryta, bet pasinaudota artimais „Saulės" rūmų 120 metrų gręžimo daviniais ir radio stoties. Žemė gera ir tvirta. Už 4—5 metrų rastas ledų periodo molis.

Diena iš dienos laukiamas galutinis projektas, kuris dabar atsargiai taisomas ir gražinamas. Patį projektą daro inž. Reisonas. Po poros savaičių projektas bus visai pabaigtas ir paskelbtas spaudoje bei išleistas atvirukais.

Prisikėlimo bažnyčios milžiniškas, 100 metrų bokštas kils į padanges. Tai bus aukščiausia bažnyčia Lietuvoje. Kai kurie mano, kad tokio trobesio nebūsią galima pastatyti. Bet kiti sako, kad viską apskaičiavus ir apgalvojus yra galima. Juk ir 300 mt. geležinį Eifelio bokštą statant kiti pranašavo jo greitą sugriuvimą. O jis sau stovi jau 40 metų didingas ir gražus. Visiems klausimams spręsti veikia trijų inžinierių taryba, kurioje dalyvauja projekto autorius inž. Reisonas, statybos komiteto narys inž. Jokymas ir inž. Frikas.

Pats paminklo projektas sunkiai duodasi aprašomas. Tai kylanti aukštyn spyralė, kurios viršuje 7 metrų Kristaus statula. Tai bus bažnyčia paminklas, visai naujo stiliaus, lietuviškų koplytėlių motyvais pagražinta. Bet greitai visi tą projektą pamatysime.

Statybos medžiaga — geležis, betonas ir plytos. Pamatas, kripta ir bokštas bus geležies betono, sienos — plytų.

Statyba kaštuos 3—5 milionus litų. Manoma visas darbas atlikti per 4—5 metus. Komitetas tikisi, kad 15 Lietuvos nepriklausomybės sukaktuvių metais bus jau galima paminklą pašventinti.

Komitetas labai gerai nusiteikęs ir mano, kad pinigų statybai netruks. Ligi šiol gauta apie 500.000 litų. Komitetas turi išdirbęs projektą aukoms rinkti iš kiekvieno lietuvio, bet iki šiol dėl pereitų metų nederliaus jo neskelbė. Bažnyčios statymą pasižadėjo remti gausiomis

---

1917 metais, kurią lankė ne tik vietiniai, bet ir aplinkinių sodžių vaikučiai. Mokyklos ir mokytojos užlaikimu rūpinosi vokiečių valdžia. Be dėstomosios lietuvių kalbos mokino dar ir vokiškai. Toliau, šitos mokyklos kaip gyvavimas, taip ir globėjai, mainės, nelyginant, kaleidoskope. Ir tik nuo 1920 metų tapo pastatyta kaip ir ant tvirtesnių pamatų. Nuo tų metų buvo paimta valdžios žinion ir virto lenk.-lietuviška, kokia ir dabar tebegyvuoja. Mokykla, vadindavosi keturklasė daugiau penkių skyrių niekuomet neturi. Mokytojų yra net keturi, kurių vienas turi būti būtinai mokąs lietuvių kalbą. Mat be dviejų lenkiškųjų skyrių yra dar du pirmieji grynai lietuviški. Juose, pagal įstatymų, turėtų mokyti vien tik lietuviškai, bet tikrenybėj daroma visai kitaip. Pav. kad ir šiemet. Lietuviškai mokino tik pusę metų, likusiąją mokslo metų dalį mokino jau tik lenkiškai. Likusiuose skyriuose lietuvių kalbos pamokos turėtų būti tris kart į sąvaitę, bet ar būna?! O ką į tai tėvai? Nagi nieko! Dar 1925 metais mėgino reikalauti pas inspektorių, kad mokykloj dėstamoji kalba būtų lietuvių kalba, ir tam paremti buvo paruošę net 40 deklaracijų, bet nenusisekus nuleido rankas. Visą dalyką tada sugadino buvęs tuo laiku mokyklos vedėjas S. Lukaševičius, pabėgęs iš Lietuvos kariškis. Apsiėmęs pristatyti inspektoriui deklaracijas to nepadarė, bet sunaikino. Už tai buvo skundžiamas net tų laikų švietimo ministeriui Tuguthui, bet be pasekų. Dabar manoma įkurti lietuvišką mokyklą Šv. Kazimiero draugijos vardu, bet nežinia ar nusiseks. Gaila tų 150 vaikučių, kuriuos lenkų mokytojai stengiasi sulenkinti. Reikia pripažinti jiems, kad toje srityj turi gerus gabumus. Ko ko, o žaisti ir dainuoti lenkiškai, kaip „My pierwsza brygada", tai čia moka visi maži vaikeliai. Nepasitenkina dienos metu, bet dar ir vakarais ruošia vaikams įvairias paskaitėles ir pramogėles. Neužmiršta ir jaunimo, kuriems žiemos metu steigiami vakariniai kursai. Kad jiems rūpėtų vien jaunimo švietimas, tai būtų labai ir kilnu ir gražu. Kiek jaunimas išmokyta per tuos kursus rašyt ir skaityt, parodys kad ir toks pavyzdys: Vietoj „piątego sierpnia" keli jaunuoliai-kursininkai skaito „pelės šnirpščia". Užtai užsimerkus išskaito kiek Lenkija turi anglies, geležies, druskos, žibalo, ir kitų panašių dalykų. Vienintelis dalykas kurs nepasiekia savo tikslo tai lenkų ruošiamieji vakarėliai. Tai ne tas, kas lietuvių ruošiamuose vakarėliuose, kur kartais net bilietų pritrūksta. Pirmųjų — atsilanko daugiausiai 20 asmenų, bet užtat į antrųjų suvažiuoja jaunimas net iš svetimųjų parapijų.

Šioje srityje, jaunimėlis nesnaudžia. Bendrai paėmus, per visą pokarinį laiką, čia surengta apie 20 vakarėlių, kurie buvo ruošiami tai vietinio „Ryto", tai vietinio Šv. Kazimiero draugijos skyriaus. Vakarėlių programą be luošimų pąįvairinama dar gražiai išpildomomis vietinio choro liaudies dainelėmis. Kitose srityse užtat jaunimas apsileidęs. Argi galimas dalykas, kad čia gautų vos 4 egz. „Vilniaus Rytojas" ir tiek pat „Jaunimo Draugo"? Vieton to, kad susidėjus nusipirkt laikraštį, jie nusiperka buteliuką baltakės. O! prie to tai gabesni, negu prie lošimo. Tegul sakysime, jau laikraščio įsigijimui reikia pinigų, užtat knygynėliais galima naudotis dovanai. Pastarųjų yra net du. vienas įsikurusio 1926 metais „Ryto", o kitas Šv. Kazimiero draugijos skyriaus, įsikūrusio 1928 metais. Argi jie nors iš to naudojasi? Ne. Išskyrus poros berniukų ir kiek daugiau mergaičių, kiti net siuloni nesiima knygos. Vieton to daužosi pakampėmis skaldydami viens kitam galvas. Gal čia kalta degtinėlė, kurios čia netrūksta, bet ko čia gali trūkti, gal tik paukščies pieno. Bet kam čia tas pienas, išsigėrus galima užsikąsti ir silkės uodega.

Geria vaikeliai neatsilieka ir tėveliai, o duonos nėra. Ne del to, kad žemė, bloga, bet užtat, kad jos maža yra. Kai del žemės, tai nėra ko Dievo rūstinti Ką nepasėji, viskas auga. Pievų irgi yra ir tai yra labai gerų. Didesniems ūkininkams, o jų yra neperdaugiausiai (vienas su 12 dešimtinių, o dešimts su pusvalakėmis (9 deš.), galima dar gyventi. Jiems ir duonos užtenka ir šieno, bet su mažesniais ūkiais, o yra net po dešimtinei, ne kaip. Čia yra pragaištingas bendras visam šitam kraštui paprotys, butent: dalinti tėvų žemė vaikams. Kas kitą būtų, jeigu viens kitam išmokėtų. Tada ir vienam ir kitam būtų geriau; dabar gi pasidalyję visi lieka „ubagais". Be to tėvai labai mažai rūpinasi vaikelių ateitimi.

Neleidžia nei į mokslus, nei į amatą. Visi miestelio amatininkai: stelius; kalvis, siuvėjas be dviejų siūvėjų ir trijų kurpių, svetimi žmonės. Į mokslus eina vos trejatos berniukų. Mergaitės visai nemokomos, nes iš to tėvai nemato naudos. Baigusių mokslą yra irgi tik trejetas: gydytojas, mokytojas ir vienas baigas ūkio mokyklą. Vienintelė ko čia netrūksta, tai krautuvių su kooperatyva, smukle ir dviem aludėm prišakyje. Žydų krautuvių yra net 7, ir tik viena ne jų rankose. Be to, kas pirmadienis būna turgai, kur žmonės be pasigailėjimo apgavinėjimi iš visų pusių suvažiavusių „špikuliantų". Neapsieiua be jėgomis gan sparčiai žengia pirmyn. Miestelyje yra net du radio priimtuvai. Vienas klebonijos, o kitas „Ryto". Kaip vienu, taip ir kitu naudojasi visi kas tik nori, žinoma, tik klausosi, bet ne sukalioja.

Yra dar Ūkio draugija. Laiko ji savo pieninę, iš kurios turi vien nuostolius, ir javų švarinimui mašinas. Vieni ūkininkai, kuriems malonesnė lenkystė, prisirašę prie šito ratelio, kiti gi — prie lietuvių ratelio Juodgalviuose. Bet iš to negalima spręsti, kad žmonės žemę labai gerai įdirba. Reikia tiesa pasakyti, kad iš abiejų ratelių tik tiek naudos, kad pigesne kaina gauna mineralinių trąšų.

Vidujinėj bažnytinėj tvarkoje buvo manoma, anot lenkų, pašalinti daromą iki šiolei jiems skriauda. 1927 metais, vizituojant arkivyskupui šią parapiją, jie buvo pasiuntę pas jį delegaciją, prašydami pripažinti bažnyčioje, jeigu nedaugiau, tai nors pusę pamaldų lenkiškai. Prašymą rėmė tuomi, kad jų vaikai nenorį eiti bažnyčion, nes nesupranta lietuviškos kalbos. Vienok čia jei nieko nepešė. Išėjo lydimi arkivyskupo patarimu išsimokyti geriau patiems lenkiškai kalbėti. Ištikrųjų keistos žmonių pretensijos. Esama visoj parapijoj vos 300 žmonių, o norima net pusės pamaldų.

V. Subačius.

aukomis Amerikos ir kitų kraštų išeiviai. Komiteto pirmininką aplankė didelė aukotoja, turtinga Afrikos lietuvė, p. Kuisienė; pamačiusi projektą ir pradėtus darbus, pasižadėjo duoti stambią auką ir iš kitų parinkti. Manoma, kad išeiviai lietuviai duos trečdalį lėšų. Mūsų vyriausybė ir pažadėjo pridėti trečdali prie surinktų aukų. Daugumas lietuvių patriotų pasižadėjo stambių aukų.

Prisikėlimo bažnyčios statymas jau niekam nebekelia abejojimų. Tai jau įvykęs faktas. Greitai bus pamatų šventinimas.

N. Lietuvos mūsų broliai, kaip matome, renka aukas Prisikėlimo bažnyčios statymui. Neatsilikime ir mes. Mes, vargo ir skurdo našta prislėgti, daug duoti neišgalėsime. Bet tai ne svarbu. Svarbu tai, kad mes pabrėšime, jog esame vieninga tauta. Mūsų ir viena plytelė parodys, kad mes dalyvaujame visos tautos gžiaugsme ir nuliūdymuose. Atsiliepkime...

Trumpos žinios.

— Anglų laivyną ištiko nelaimė. Liepos 9 d. netoli Anglijos krantų susidūrė du pavandeniniai laivai. Vienas jų, pažymėtas ženklu H 47, nuskendo; žuvo apie 20 žmonių.

— Maskvoje bolševikai rengiasi pastatyti Leninui naują paminklą (mauzoliejų) seno vietoje. Šis bus pastatytas iš akmenų iš visų Rusijos dalių, kas turės reikšti Sovietų tautų vieningumą.

— Amerikiečiai šiemet laukia gero kviečių derliaus, nors šiek tiek mažesnio, negu turėjo pereitais metais.

— Trockio niekas nenori įsileist; jis taip ir merdi Turkijoje. Dabar atėina žinių, kad jis derasi su Rusijos diktatoriumi Stalinu, kuris žadėjo jam aukštą vietą kariuomenėje.

— Amerikoje iškilęs oran orlaivis išsilaikė apie 200 valandų; maistą ir benziną jam paduoda kiti orlaiviai.

— Budapešte (Vengrija) rugpiūčio 20 d. susirenka visų vengrų kongresas; bus duodami jiems papigįnti bilietai. Panašų kongresą suruošė Varšuvoje ir lenkai.

— Į Klaipėdą iš Amerikos atplaukė didelis laivas „Estonija", jis atvežė 64 lietuvius amerikiečius ir 200 maišų pačto.

— Vokiečiai pasistatė didžiausį orlaivį, kuris galės paimti 120 žmonių; laivas varomas 12 motorų. Orlaivas jau pradėjo skraidyti prie Bodeno ežero ir jo pasižiūrėti susirinko labai daug žmonių.

Lietuvos geležinkelių dešimtmetis.

Šeštadienį, liepos 6 d. suėjo lygiai 10 metų, kada 1919 m. buvo paleistas iš Kaišiadorių į Radviliškį pirmas nepriklausomos Lietuvos traukinys.

Pirmam dešimtmečiui paminėti nutarta steigti geležinkelių muriją ir išleisti knygą, kurį jau greitai pasirodys.

Reikia pažymėti, kad Lietuvos geležinkelių ūkis per tą 10 metų smarkiai pažengė pirmyn. 1919 m. perimti geležinkeliai buvo apleisti, tiltai apgriuvę. Žymiai padidėjo garvežių ir vagonų skaičius. 1920 m. turėta 27 skolintus ir 72 savo garvežius, keleivinių vagonų savų 130, prekinių 449, Dabar turima 161 garvežis, 3.913 prekinių ir 324 keleivinius vagonus. Geležinkelio tinklas padidėjo 113 km. 1919 m. prie geležinkely dirbo 2.896, dabar apie 7.000 darbininkų. Geležinkeliam statyti išleista apie 10 mil. litų, statybai, remontui kasmet išleidžiama milijonai. Pirmais metais davę nuostolį, dabar geležinkeliai duoda valstybės iždui nemažą pelną.

Lietuvės moterys Amerikoje.

Lietuvės Amerikoje nesėdi sudėję rankų, jos yra labai daug pasidarbavę lietuvybės išlaikymui, stiprininui ir atgaivinimui Amerikoje. Moterys ten jungiasi į sąjungas. Stipriausia jų — Amerikos lietuvių Rymo Katalikų Moterų sąjunga. Kas met jų kuopos renka atstoves ir siunčia į savo Seimą. Ir šiemet rugpiūčio 5—7 d. toks Seimas bus sušauktas Conn. valstijoje; tai jau 14-tas iš eilės.

Sąjungos Centras ragina kuopas ruošti gerus ir naudingus sumanymus ir prisiųsti tokias atstoves, kurios geriau apsipažinę su Moterų Sąjunga ir bendrai moterų reikalais.

Karštai linkime užjūrio Sesėms sekmingai pasidarbuoti Tėvynės labui per savo Seimą.

Įvairenybės.

Kas „protingesnis"?

Žmonija iš seno laužo sau galvas, kad atsakyti į klausimą: kas „protingesnis" — vyras ar moteris? Mokslo vyrai sveria smagenis, daro kūno matavimus, bet padaryti griežtos išvados, turint tik tiek davinių, negali. Dabar vienas fiz kas Marage pradėjo tirinėti, kas daugiau išeikvoja jėgos k lbėdamas. Kalbant liežuvis iš burnos išstumia orą atatinkamai veikiant ir plaučiams. Marage pradėjo tirinėti, kiek čia reikia išeikvoti jėgų. Pasirodo, kad ir kalbėjimas yra gana sunkus darbas, pa yginimas gali būti toks: kiek jėgų suvartoja darbininkas per valandą, kad pakelti kas sekundė 13 gramų per metrą aukštyn, tiek pat suvartojo jėgų ir moteris, kuri per tą laiką be paliovos kalba, arba tariant moksliškai: suvartoja 48 kilogramometrus. Tolimesni tirimai parodė, kad moteris yra geresnė „kalbėjimo mašina", negu vyras. Jos balso stygos trumpesnės, ji per tai mažiau išeikvoja jėgos kalbėdama, negu vyras. Todel moteris ir gali ilgiau kalbėti ir šiuo atžvilgiu net nugalėti vyriškį.

Žmogaus „vertė".

Amerikiečiai — praktiški žmonės: jie viską (gražumą, dorą, protą ir tt.) įvertina doleriais. Jie pasistengi į vertinti doleriais ir žmogų įvairiais jojo amžiaus laikotarpiais. Štai skaitmenys.

Kūdikis tik gimęs jau vertas apie 10 000 dol.; paskui kas met jojo vertė auga po 1000 dol. ir 21 metais žmogus vertas apie 30 000 dol., o 30 metais — apie 40.000. Paskui žmogaus kaina krinta, žmogus darosi sudėvėta „mašina" ir mažiau gali uždirbti. Jau 40 amžiaus metais žmogus vertas vos 25.000 dol., 50 metais — 17 000 dol., 60 metais — 8.500 dol. ir 70 metais tik 560. dol. šie skaičiai taikomi tokios šeimynos nariams, kuri užd rba i metus 2500 dolerius.

Keisti tie amerikiečiai žmonės. Šiais skaičiais pasiremdami jų teismai išleidžia savo sprendimus. Jie jau žino, kiek reikia priteisti už darbininką, ar kitos profesijos žmogų. Paims į rankas tabelę, paims jojo gimimo metrikus, sužinos metinį uždarbį — ir jam daugiau nieko nereikia, jau sprendimas gatavas.

Skaitykit „Vilniaus Rytojų".

Broliai! Šiandieną pabudę,
Iš gilaus miego sujudę,
Iš namų tamsumą vykim,
„Vilniaus Rytojų" skaitykim!

Kas nori tiesą atrasti,
Ir vargų naštą numesti,
„Vilniaus Rytojų" skaitykit,
Laimę, teisybę pasvykit!

Kas myli brangią Tėvynę,
Savo šalelę gimtinę,
Lietuvių kalbą laikykit,
„Vilniaus Rytojų" skaitykit!

Jūs, žilagalviai seneliai,
Jūs, maži jauni vaikeliai,
Imkite „Vilniaus Rytojų",
Rasite jame sau rojų!

Jūs, darbštūs liaudies švietėjai,
Jūs, visuomenės veikėjai,
Platinkit „Vilniaus Rytojų",
Gerinkit būvį artojų!

Jūs, vargdienėliai, jūs Jonai,
Jūs, kunigėliai ir ponai,
Remkite „Vilniaus Rytojų",
Tikrąjį brolį artojų!

Kas turi šaunią plunksnelę,
Kas turi šviesią galvelę,
„Vilniaus Rytojui" rašykit,
Kelią į šviesą taisykit!

Mes tada tikslą pasieksim,
Smūgį mūs priešams patieksim,
„Vilniaus Rytojų" skaitysim,
Iš širdžių pavydą vysim...

A. Kalibras.

— Rusijos bolševikai panaikino sekmadienio šventimą krautuvėse; dabar tie darbininkai be poilsio turės dirbti 7 dienas savaitėje.

— Amsterdame (Olandija) eina viso pasaulio prekibyninkų kongresas; šis sveikina Jungo planą, kuris deda Vokietijos ir Prancūzijos nesusipratimams galą.

— Prancūzų ministeris pirmininkas Puankare nenuilstamai dirba, kad būtų priimtos sudarytos su Amerika sutartys piniginiais klausimais.

— Lamanšo tunelis iš Prancūzijos Anglijon jau pradedama realizuoti, viena draugija tam reikalui pažadėjo duoti 600 milijonus markių; vadinasi, yra jau pusė reikalingų pinigų.

— Anglijos užsienių reikalų ministerio Hendersono privačius namus aplankė du nepažįstami ir norėjo būtinai pasimatyti su ministeriu. Pas vieną nepažįstamą buvo pastebėtas revolveris; iš to spėja, kad jie norėjo ministerį nužudyti.

Koks gyvenimas Rusijoje dabar.

Žinoma lenkų rašytoja Iza Moszczeńska „Kurjer Warsz." Nr. 175 taip piešia komunistų rojų Rusijoje:

„Komunizmo propagatoriai Lenkijoje ir kitose valstybėse dažnai mėgina vienu mostelėjimu griauti komunistinės tvarkos kritiką, kad visa, kas apie bolševizmą rašoma, yra tendencinga (šališka). Visos Europos tautos, kurios rūpinasi savo ateitimi kaip pasirodė dabar ir Azijos tautos, ginasi nuo bolševizmo, kitaip suprasdamos savo reikalus. Tokia „tendencija" yra aiški, suprantama ir labai pamatuota. Nėra paslaptis, kad komunistų literatūros ir visos Sovietų spaudos tendencija, ypač eksportui, stengiasi plėsti bolševizmą už Rusijos sienų ir savo eksperimentams užimti naujas žemes, kad pasinaudotų jų amžiais surinktais turtais.

Spaudos laisvės bolševikiškoje Rusijoje nėra. Svetimšaliai, kurie joje apsilanko, yra taip saugojami ir vienašališkai informuojami, kad net jų žiniomis sunku remtis. Jie mato tai kas jiems parodyta; žino tai, kas jiems pasakyta. Vienok visiems mums svarbus yra dablykas pažinti, kaip ten iš tikrųjų dabartinėje Rusijoje yra. Ką Rusijai davė ir ką atėmė toji „naujoji tvarka", kurią socialistai-komunistai ten įvedė. Negalima užmiršti to, kas seniau buvo Rusijoje prieš karą ir ar dabartinė padėtis reikia pavadinti kritimu ar pažanga? Iš tos kertės pažvelgė į Rusijos padėtį p. E. Pepłowska savo brošiūroje: „Sovietų ūkiškoji padėtis" („Sytuacja gospodarcza Sowietów"). Čia žinios surinkta iš komunistų dokumentų ir bolševikų literatūros. Tos žinios greičiau nusideda savo palankumu bolševikams ir buvo skelbiamos palankiuose bolševikams raštuose, kad padėti bolševikams.

Socializmas ir komunizmas pirmoje eilėje yra ūkio programai. Abudu išeina iš to dėsnio, kad politikos santykiai visiškai priklauso nuo ekonominės padėties, o visa dvasios kultūra esąs medžiaginės kultūros padaras.

Politinis perversmas, kruvina revoliucija, kuri atėmė milijonams gyvastį ir sunaikino senųjų kartų sukurtus turtus, matė savo misiją ir pateisinimą tame, kad įves tokią ekonominę tvarką, kuri užtikrins gerbuvį darbininkų masėms. Visos „črezvyčaikos" baisenybės buvo tik įrankiai prie tikslo. Jeigu tikslo nepasiekta, tai bolševikų perversmas pats save pasmerkia. Nors jis panaikintų tikybos, doros, žmoniškumo idealus, kuriuos žmonija žengdama amžius civilizacijos keliu yra pasiekusi, tai vardan savųjų idealų bolševizmas yra smerktinas.

Kitais žodžiais tą mintį išreiškė pats dabartinis bolševikų šulas Stalinas 1928 metais lapkričio 28 d. komunistų partijos centralinio komiteto posėdyje: „Arba savo tikslą pasieksime ir tada mūsų pergalėjin as yra užtikrintas, arba jo nepasieksime ir tada negalima bus apsisaugoti, kad nesugrįžtų kapitalizmas".

Iš paduotų Pepłowskos knygoje skaitmenų ir faktų aiškiai matyt, kad bolševikai ne tik siekiamų tikslų nepasiekė, bet nė žingsnio prie jų neprisiartino, net nutolo.

Suvalstybinta Rusijoje pramonė duoda nuostolius, kurie kasmet didėja taip, kad 1925|26 metais nuostoliai siekė 184,900,000, gi 1928|29 m. jau siekia 594,200,000. Vidaus paskolos primetamos darbininkams, išskaitant iš jų uždarbio, ir sodžiaus ūkininkams, mokant jiems obligacijomis už atimtus grūdus. Taupomose kasose indeliai siekia tik 6,7 proc. prieškarinių indelių; sodžiaus ūkininkų iš 2 milijardų rublių nukrito iki 2 milijonų rublių. Žemės ūkis nukrito per trejus paskutinius metus iki trečdalio: 1925|26 m. nuo hektaro buvo uždirbama 72 rubl., 1929|29 m. jau tik 24 rub., nors užsėtų laukų sulyginus su prieškariniais buvo 95 proc. Reikia pastebėti, kad valdžios ir kolektyvų ūkiai duoda tik 2,7 proc. bendro žemės pelno, nors tie ūkiai nuolat gauna valstybės pašalpas. Valstybei tie ūkiai nuolat duoda nuostolį kaip ir suvalstybintos pramonės įstaigos.

Nepaeina tai iš pakelto mokesčio darbininkams. Darbininkų darbo našumas, anot Dzeržinskio, taip sumažėjęs: 100 darb ninkų darbas 1913 buvęs lygus 214 darbininkų 1924 m. Darbo produktingumo sumažėjimą aiškina jėgų sumažėjimu del menko valgio, užmokesnio ir poilsio stokos. Socialistų obalsiai praktikoje mažai taikomi prie darbininkų gyvenimo pas bolševikus. „Aštuonių valandų darbo diena yra"—rašo „Komsomolskaja Prawda" 1928 m. sausio 5 d., bet metalo dirbtuvėse Rusijos pietuose darbas tęsiasi 12 valandų". „Neatlyginimas už darbo pridedamas valandas tai paprastas dalykas; vieną kartą savaitėje poilsio nėra („Izwiestija" vasario 28 d.). „Darbas taip yra išnaudojamas, lyg kad nebūtų darbo apsaugos įstatymų. Nežinau nei vienos geležinkelio linijos, kur apie darbo laiką įstatymai būtų taikomi". (Trud 1926 m. XII-14 d.) Tokia yra darbininkų padėtis, kurie turi darbą; bedarbių armija kasmet didėja, nors prieškarinė Rusija bedarbių neturėdavo. 1828 m. sausio 1 d. Rusijoje buvo 2 milijonai surejestruotų bedarbių. Iš jų tik 520,000 gaudavo pašalpas. Darbo komisorius Šmidtas rašo: „Reikia abejoti, ar yra nors vienas dirbąs darbo biūruose valdininkas, kurio bedarbiai praeitais metais būtų nepalietę". (Trud, 1928-VI-15 d.). Priežastis — išnaudojimas ir kyšiai.

Jeigu toks yra privilegijotos darbininkų klasės gyvenimas, kuriai buvo daromi visi perversmai ir kuri neva dabar valdo Rusiją, tai kaip gyvena kiti Rusijos gyventojai, kurie nepriklauso prie proletariato?

Nekitoki yra gyvenimo daviniai ir iš socialistų-komunistų šeimininkavimo prekyboje, susisiekime, amatuose ir koncesijose užsienio kapitalistams.

ŪKIO SKYRIUS.

Apie pūdymą.

Pūdymu vadiname tą dirbamos žėmės plotą, kuris per ištisus metus stovi neapsėtas.

Atsikiriama dviejų rūšių pūdymai, būtent: juodasis ir žaliasis pūdymas. Juodasis pūdymas yra tas, kuris per ištisus metus stovi neužsėtas. Žaliasis gi pūdymas yra tas, kurį apsėja kuriais nors augalais, dažniausia pašariniais ir tuos augalus nuvalo vasarą, taip kad žemė dar gali pagulėti.

Pas mus dar ligi šioliai ūkininkai tebesilaiko trilaukio ūkio, todel ir visą $1/3$ d. savo dirbamos žemės pūdymuoja. Bet jei kas paklaustų, kam tokį didelį žemės plotą ūkininkai laiko neapsėję, tai yra pūdymuoja, tai mūsų ūkininkai atsakyti nemoka. Dažniausia į tai atsako, kad pūdymą laiko ganyklai, nes kitaip kur, esą, ganytume savo gyvulius vasaros metu.

Bet tai yra nesąmonė. Kas savo gyvulius gano plikam pūdyme, tas ne ūkininkas ir gerų gyvulių niekuomet neturės.

Bendrai, dirva pūdymuojama tam, kad žemė įgytų gerų fizinių ypatybių. Tai yra svarbu ypač ten, kur laikomasi trilaukio ūkio. Jei laikyties trilaukio ūkio ir visą žemę kas metai apsėti javais, tai galų gale žemė pagestų ir javai nustotų augę.

Tačiau susitvarkius savo sėjamainą ir įsivedus daugiaukį ūkį, kuomet daugiau bus sėjama pašarinių žolių, ypač ankštinių ir dobilinių, o taipogi kaupiamųjų augalų, — tada pūdymo laikymas neturės jokios prasmės, nes žemė ir taip turės pageidaujamą struktūrą. Užsienių ūkininkai, kurie jau senai atsisveikino su trilaukio ūkio sistema, pūdymo nelaiko. Metas jau ir pas mus mesti trilaukis ūkis, ypač išėjusiems į viensėdžius, nes žemės turime per maža, kad $1/3$ d. galėtume laikyti neužsėta. Tai padaryti dabar yra juo langviau, nes yra įsteigtas ūkio organizacijos inspektoratas, kuris vien ūkio tvarkymu išėjusiuose į viensėdžius sodžiuose užsiima.

Kartais tačiau atsitinka, kad ūkininkai kviečia pas save agronomą, o pastarasis neatvažiuoja. Tai atsitinka todel, kad agronomai pirmon galvon patenkina ūkio organizacijų narius, o su neorganizuotais ūkininkais tik tada užsiima, kuomet patenkinti pirmieji.

Gyvenant sodžiuose apie pūdymo panaikinimą negali būti ir kalbos, nes ten ūkininkas turi daryti tai, ką didžiuma ūkininkų daro. O didžiuma mūsų ūkininkų ūkininkauja dar priešpatapiniu būdu.

Pūdymas paprastai eina po vasarojaus. Jo dirbimas turi būti pradėtas iš rudens. Taigi vasarojų nuo lauko nuvalius, dirva reikia tuojau išdrapakuoti, o prieš žiemą išarti; arimas ant žiemos paliekama neakėtas. Geriausia iš rudens būtų pūdymas du kartu arti; negiliai ir prieš žiemą giliau, bet kadangi panašaus darbo reikalauja ir rugienos, kur pavasarį sėjama vasarojus, tai pūdymui teks vietoj pirmojo arimo pasitenkinti drapakavimu.

Anksti pavasarį, kaip tik dirva pakamkamai pradžiūsta, reikia dirvą išarti arba supurinti kultivatoriumi, o vėliau išakėti. Pavasario ir vasaros pūdymo dirbimas daug pareina nuo to, kokia žemė ir kaip apleista. Kietas ir supuolusias dirvas tenka dažniau arti, taip pat dažniau tenka judinti ir tokias dirvas, kuriose daug piktžolių, ypač varpučio. Gi lengvas žemes, kurios ir bet to purios, nėra reikalo dažnai judinti, nes tada jos dar greičiau išdžiūtų ir arimas neduotų pageidaujamų pasekmių.

Tačiau reikia žiūrėti, kad pūdyme piktžolės nenuoktų, nes jei duosime pūdyme piktžolėms išbarstyti savo sėklas, tai žemės pūdymavimas savo tikslo neatsieks. Todel kaip tik pūdymas labai sužėlia, tai piktžoles arba dalgiu nupiaujame, arba apariame, arba sunaikiname drapakavimu.

Toliau, pas mus į pūdymą sėjama žieminiai rugiai, kuriems paprastai tręšiama gyvulių mėšlu. Todel labai yra svarbu, kad mėšlas būtų apartas savo laiku, nes kitaip jis neduos gerų pasekmių. Turiu pastebėti, kad pas mus dažnai susivėlina su mėšlo arimu, neva todel, kad nėra laiko. Bet tai yra negera. Kiekvienas darbas turi būti atliktas savo laiku, nes kitaip jis neduos pageidaujamų pasekmių. Mėšlas turi būti anksčiau apartas, ypač kietemėse žemėse, nes tokiose žemėse mėšlas sunkiai pūna. Bet dabar kyla klausimas: kada geriausia mėšlas aparti? — Čia reikia pataikyti tokis laikas, kad mėšlas savo laiku spėtų supūti ir kad ūkininkas turėtų laiko Aparti mėšlas prieš arima į lysias buv per vėlu, ypač kietose ir molinėse dirvose, nes į tokias žemes sunkiai įeina oras ir todel mėštas sunkiai pūna. Gi pavasarį taip pat negalima mėšlo aparti, nes tada prasideda vasarojaus sėja ir kiti pavasario darbai, taip kad ūkininkas visiškai neturi laiko. Antrą vertus perdaug anksti aparti mėšlas bus ir nelabai geistina, ypač lengvose smėlinėse žemėse, nes mėšlas per anksti supus ir dalis maisto dalių nueis niekais Tiktai sunkiose ir molinėse dirvose nieko nekenktų mėšlas aparti anksčiau. Todel tenka laikyties vidurio, butent: mėšlas reikia aparti tada, kai pasėjame vasarojų ir atliekame kitus neatidedamus pavasario darbus. Tas laikas kaip tik supuola su vasaros pradžia.

Tiesa, čia teks dirvą vieną kartą daugiau arti, bet nieko nepadarysi — kitos išeities nera. Todel kaip tik užbaigiame visus pavasario darbus, tuojau vežame mėšlą į pūdymą ir tuojau išskratę apariame. Niekuomet nereikia mėšlo ilgai laikyti krūvelėse arba iškratyto, nes tada jis daug nustoja brangiausios trąšos — azoto. Jeigu viso mėšlo iš karto aparti nesuspėji, tai galima išvežti ir aparti dalimis.

Kai del mėšlo aparimo, tai kietose žemėse jis reikia aparti negiliai, nes giliai apartas ilgai nesupus ir ariant į lysias išsivers į viršų, o lengvose žemėse galima aparti kiek giliau, kadangi tokios žemės purios ir į jas lengvai įeina oras, todel ir pūna jose mėšlas daug greičiau. Aparus mėšlą, dirva paskui išakėjama ir taip paliekama nejudinta ligi arimui į lysias.

Bet jeigu mėšlas apariama anksti ir ligi arimui į lysias dirvą suplaktų lietus ir žemės paviršiuje užsidėtų pluta, tuomet tą plutą reiktų sudraskyti bent lengvomis akėčiomis. Šiaip pūdymas dažnai akėti yra negera, nes tada perdaug susismulkina viršutinis dirvos sluoksnis ir greičiau jame užsideda pluta.

Tačiau jeigu dirvoje daug varpučio, tai pūdymas tenka dažniau arti ir drapakuoti, kad kaip galima daugiau sunaikinus varpučio. Tokiuose atsitikimuose ariama siauromis vagomis, kurios beveik stačios susist to, kad geriau šiluma žemę įkaitytų. Kada arimas gerai perdega, jį aštriomis akėčiomis akėja, kad ištraukus į viršų varputį. Vėliau dar neprošalį bus ir drapakuoti, nes ir drapakas išvilks į viršų dalį varpučio iš giliau. Išvilktą į viršų varputį saulės spinduliai išdžiovius ir jis žus.

Bet kad palijus varputis neatgytų, tai geriausia ištrauktą į viršų varputį tuojau sugraboti ir arba sudeginti, arba suvartoti į komposto krūvą.

Bent mėnesį prieš rugių sėjimą, pūdymą suariama į lysias. Tuo pūdymo dirbimas, galima sakyti, ir užsibaigia. Reikia pastebėti, kad pas mus ūkininkai dažnai vėlinasi su arimu į lysias ir sėja rugius dažnai į šviežiai suartą dirvą. Tai yra negera, nes rugiai mėgsta bent kiek susigulėjusią žemę.

Be to, pas mus ligi šioliai ariama į labai siauras lysias, kaip ir daržuose. Tai taip pat yra negera, nes tada pasidaro daugybė tarplysių ir tuo žemės nemaža susidarko, nes tarplysiuose rugiai visuomet būna retesni. Šaltose ir drėgnose dirvose dar galima būtų pateisinti siauros lysios, bet vis delto ne tokios, kaip pas mus daromos. Bet sausose dirvose siauros lysios yra visai nepateisinama klaida.

Kaip kurie ūkininkai pūdyman sėja įvairių augalų gyvulių pašarui arba žaliajam mėšlui, kaip antai: lubino, vikių, bulvių ir t. t. Šiame atsitikime apie ypatingą pūdymų įdirbimą negali būti kalbos; čia gali būti kalba tiktai apie tai, ką turi daryti ūkininkas nuvalęs tuos augalus nuo lauko.

Kai del lubino, tai jį jau beveik kiekvienas ūkininkas pataiko atatinkamai aparti. Tačiau daug klaidų daro tada, jei tenka rugius sėti į vikieną.

Vikius pas mus sėja žaliajam ir žiemos gyvulių pašarui, todel nušienauja ne vienu laiku: vasarcs žaliajam pašarui nušienauja anksčiau, o žiemos pašarui. vėliau. Kad vikius nušienauja ne vienu laiku, tai čia nieko blogo, nes kitaip ir būti negali. Bet blogiausia, tai, kad vikienos paprastai stovi nejudintos toliai, ligi nesuvalo nuo lauko paskutinius vikius, todel žemė labai išdžiūsta ir supuola ir todel po vikių pas mus dažnai rugiai nenusiduoda gerai. Kad to neatsitiktų, reikia vikius žaliajam pašarui šienauti tiktai iš vieno kurio šono ir nušienavus tuojau dirvos paviršių supurinti drapaku. Tada dirva taip greit neišdžiūsta ir nesupuola. Vikius nuvalius dirvą reikia suarti giliau, jei nedaug paliko laiko, — stačiai į lysias.

Braškių rūšys.

(Tąsa).

Veisiant braškes reikia pasirinkti gerą braškių veislę, kad turėti iš jų tikrą naudą. Paprastai į tai kreipiama maža domės, už tai nekartą apsigavę braškių vaisingumu ūkininkai pradeda peikti jų pelningumą. Braškių veislų yra begalo daug, bet mes, susipažinęsime tik su tomis rūšimis, kurios atsako mūsų orui ir žemei.

Koch, uoga graži pailga, užauga labai didelė ir gardi. Dera gana gerai.

Nobl — apvali, didelė, tamsiai raudona, gana kieta, taip kad galima ją ir toli vežti ir anksti nunoksta.

Šarples — labai graži braškių veislė. Uoga nuostabiai didelė, išrodo lyg dvilypė, tamsiais raudona, labai saldi. Tinka virti visokioms košėlėms. Kerai auga plačiai, tat ir reikia sodinti rečiau.

Šamoderžec — labai didelė ir kieta, tinka toliau gabenimui. Geriausia ji dera sunkioj ir gana drėgnoj žemėj. Labai graži veislė ir ankstyva.

Ananasinės nepaprastai turi skanų ir stiprų kvapsnį, be to ir daug saldumo.

Moutot — šioji veislė duoda labai dideles uogas, bet mažiau jų esti ant kero, negu visų kitų veislių.

Braškių suvartojimas.

Jei kas augina braškes pardavimui, bet ir savęs nori nepamiršti ir ką nors iš braškių pasidaryti žiemos tuščiam laikui, tai gali jas konservuoti. Nevisos moterys ir nusipirkusios braškių, pataiko gerai jas užlaikyti per žiemą. Būna atsitikimų, kad nežinodamos kaip prirengti dažnai, sugadina ne tik uogas, bet ir cukrų ir trusą.

Iš braškių daug ką skanaus galima padaryti žiemai, būtent: konitūrų, košelių, ilgai laikomas, ir daryti sunkas.

Bendros taisyklės apie konfitūrų košelių galiaretų ir sunkų, gaminimą. Uogos ar vaisiai, iš kurių verdama konfitūrai, turi būti neperaugę ir švieži, surinkti tą pačią dieną, kada nori virti ir giedroj. Pradedant virti konfitūrus, reikia toliai virti didelėj ugnyje, kol užvirs, o paskui lengvoje. Geriausia virti su mažomis pertraukomis t. y. pavirinus nukelti dešimčiai minčių, kad truputį atvėstų, paskui, vėl padėti ant ugnies kelioms minutėms ir nukelti, taip pakartoti kokius 3 kartus, ketvirtą t. y. paskutinį kartą virinti kol skystimas pasidarys aiškus, tyras. Griebti putas geriausia, kai smarkiai užvirus puta nukris.

Virti uogas reikia plačioj, varinėj lėkštėj, nemaišant šaukštu, o tik pakratant, supurtant lėkštę, kad skystimas vienodai apsemtų uogas ir visos kartu virtų. Sužinoti, ar konfitūrai išvirę, galima tokiu būdu: įpilti truputį konfitūrų į lėkštelę (torėlkos) ir įstatyti šaltan vandenin; atšalus jei uogos skaidrios, skystimas tirštokas ir limpantis į šakštą, tuomet konfitūrus supilti į fajansinį indą, pastatyti šaltoj vieto ligi rytojaus, o atvėsus supilti į stiklinį indą, apdengti popieriaus skridinėliu suvilgytu spirite, aprišti iš viršaus vaškiniu, sviestiniu popieriu ir pastatyti šaltoj, sausoj vietoj. Geriausi ir gražiausi konfitūrai išeina, jei ant uogų ar vaisių vieno svaro imama du svarai cukraus, jei uogos turi daug sunkos ir nerūgščios, užtenka pusantro svaro cukraus, na ir mažesnė dalis vandens.

Jei konfitūrai bestovėdami ims ūžti, nieko nelaukiant reikia juos uždėti ant lengvos ugnies, apiberiant smulkiu cukrumi. Susirinkus putoms nukelti, atšaldyti ir sudėti į sausą stiklinę. Sucukruotus konfitūrus reikia įstatyti į katilą, nurišti popieris, apkimšti šienu katilan į pilti šaltoavandens, kiek yra konfitūrų. kaitinti ant ugnies kol užvirs vanduo, paskui nukelti nuo ugnies ir padėti atvėsti; tuo būdu konfitūrai išsileis.

Galeretas virinant reikia labai žiūrėti, kad jų nepervirinus, nes pervirintos bus kruopėtos ir lips prie dantų, nedavirtos bus skystos ir greit vandenės. Mėginti ar išvirus, galima panašiai kaip ir konfitūrus, tik vėstant reikia tėmyti, jei greitai aptrauks plėvė ir pakrašty nuslugs, tai pakraks virinti ir reikia karštą supilti į ge.ai sušildytus stiklinius indus, gi vėliau. t. y. atvėsus, aprišti jau žinomu būdu. Saldžioms ir šviesioms galaretoms imama du stiklu smulkaus cukraus vienai stiklinei uogų sunkos; rūkščioms pakanka pusantros stiklinės cukraus ir net 1 stiklinės, nes rūgštis greičiau galerėtuojasi t. y. traukiasi.

Košeles, verdama labai įvairiai ir patogiausia prie jų prisitaikinti su cukrumi. Į jas šeimininkė gali dėti cukraus kiek gali. Mažiau dedant cukraus ilgiau reikia virti, kol spalva nepatamsės ir kol nesutiršte̋s. Mėginti, ar išvirus, galima panašiai kaip ir galeretas; košelė turi likti kieta. Verdant dadėti druskos maždaug mažas šaukštelis 2 — 3 sv. košelės. Druska apsaugoja nuo palėsių ir gedimo, taip kad košelė geriau išsilaiko.

Sunkų virimas taip pat priklauso nuo gero išvirimo. Šiame atsitikime paprastai dedama penktoji dalis svaro cukraus 1 kvortai sunkos, uogų ar vaisių.

Braškių konfitūrai.

Paimti du svaru cukraus vienam svarui uogų, o vieną kvortą vandens vienam svarui cukraus, išvirti gerai vandeny cukrų, iš ko pasidarys cirupas; o tuotarpu didelioms nepriaugusioms braškėms atsargiai, nesuspaudžiant jų nupiaustyti kotelius kiekvieną uogą padažyti į spiritą ar vyną, dėti į verdantį cirupą ir virti paprastu būdu ligi galui.

M. P.

Žieminiai javai.

Rugiai.

Rugiai yra tokie augalai, kurie mūsų klimato ir dirvos sąlygose nusiduoda kur kas geriau už visus kitus javus, todel jie ir yra nuo senų laikų daugiausia pas mus sėjami. Be to, rugių daug pas mus sėja dar ir todel, kad jie šiaip taip pakenčia blogesnį dirvos prirengimą — blogesnį žemės įdirbimą ir tręšimą — ir tenai, kur kiti javai jau visiškai nenori augti, sėjama pas mus paprastai rugiai.

Tačiau toks ūkininkų tikrumas, kad rugiai turi nusiduoti bet kaip įdirbtoje dirvoje, dažniausia baigiasi tuo, kad gaunami pas mus tap maži rugių derliai, kurie stačiai nustebintų kiekvieną užsienių ūkininką, nes tris-keturis kartus iš margo pas mus vietomis skaito

normaliu derliumi. Tuo tarpu toli neieškant, pavyzdžiui tokioj Poznanėj rugių derlai kur kas didesni, negu pas mus, ir tai ačiū tam, kad poznaniečiai labai rūpestingai įdirba ir įtręšia rugiams žemę.

Mūsų ūkininkai nesirūpina rugiams kaip reikia įdirbti ir trešti dirvą dar ir todel, kad, anot jų, tas darbas visiškai neapsimoka. Bet praktika rodo visai ką kita, būtent: kad atatinkamu įdirbimu ir trešimu galima pas mus žymiai padidinti rugių derlius ir ne pačiose geriausiose dirvose ir tai net kelius kartus.

Toliau, kaip kurie ūkininkai dar klaidingai tvirtina, kad nuo „pelenų" rugiai užaugą tiktai į šiaudus ir išgula, o derlius esąs vis tiek mažas. Tai ne tiesa. Atatinkamai rugiams įtręšus ne tik rugių derlius būna didesnis, bet ir šiaudai stipresni. Tiktai svarbu, kad rugiams būtų duodama tokios trąšos, kurios jiems labiausia tinka ir kurių dirvoje labiausia trūksta.

Taigi, jei ūkininkai nori, kad rugiai geriau užderėtų, tai turi mesti seną pasaką, kad rugiai nereikalauja gero dirvos įdirbimo ir trešimo. Mums yra labai svarbu, kad rugiai gerai užderėtų, nes didžiausią žemės plotą paprastai skiriame rugiams. Todel neužderėjus pas mus rugiams, ūkininkas palieka ne tik be duonos, bet ir be pašaro.

Žemė ir vėja sejamainoje.

Bendrai, rugiai neblogai gali užderėti beveik kiekvienoj dirvoj, jei tik ji atatinkamai jiems prirengta ir įtręšta. Tačiau geriausia rugiai uždera vidutinėse dirvose, tai yra nė perdaug palaidose, nė perdaug kietose. Be to, gerai patręšus, galima rugius sėti net į gryną smėlį ir susilaukti gero jų derliaus.

Kietos molinės dirvos rugiams mažiau tinka. Nors įtręšus mėšlu, gali rugiai užderėti ir molinėj dirvoj. Bet kadangi molinėse dirvose geriau nusiduoda kviečiai, tai į tokias geriau rugių nesėti, arba mažiau sėti, o sėti kviečius.

Netinka rugiams visokios drėgnos žemės. Jei vanduo laikosi dirvos paviršiuje ir dirva prirūgus, tai tokioje rugiai beveik nekuomet nenusiduos gerai. Tokias dirvas reikia pirma nusausinti, iškasant griovius, o taipogi duoti kalkių (vapnos), kad sunaikinus rūkštis.

Juodžemiai, ypač prie durpės, rugiams taip pat netinka, nes pavasario šalnos tą žemę iškelia, rugių šaknis nutrauko, net pačius diegus dažnai išrauna ir ant žemės paviršiaus išmeta.

Reikia pastebėti, kad pataikinti rugiams žemė galima tiktai didesniuose ūkiuose. Mažuose ūkiuose rugiai tenka sėti į visokias žemes, nes pataikinti nėra iš ko. Tokiuose atsitikimuose ūkininkams daugiau reikia rūpintis atatinkamu dirvos prirengimu ir įtęšimu, negu dirvos parinkimu.

Kai del vietos rugiams, tai jie gali neblogai užderėti beveik po visokių augalų, jei tik žemė užtenkamai tręši. Kadangi rugiai mėgsta susigulėjusią žemę, tai jie blogiau uždera bulvienose, nes bulves paprastai nukasa vėlai ir dirva nesuspėja susigulėti. Bet jei bulves nukasti anksčiau ir bulvieną tuojau suarti į lysias, tai gali rugiai neblogai užderėti ir bulvienoj.

Labai gera rugiams vieta pūdyme, kur pas mus paprastai rugius ir sėja.

Nebloga rugiams po avižų ir vikių mišinio, jei tą mišinį nušienauja žaliajam pašarui. Tokiuose atsitikimuose vikiams pavasarį patręšiama gyvulių mėšlu, o prieš rugių sėjimą duodama vien, mineralinių trąšų.

Po ankštinių augalų supiautų sėklai rugiai ne visuomet gerai nusiduoda. Jeigu ankštiniai anksti nunoksta ir nuo lauko nusiima, taip kad pakankamai dar būna laiko prirengti dirvą rugiams, tai po tokių rugiai uždera neblogai. Daug blogiau uždera po tų sėklinių ankštinių, kuriuos nušienaujama velai. Gi po ankštinių, apartų žaliajam mėšlui, rugiai uždera puikiai.

Gera rugiams vieta ir dobilienoje. Tačiau jei sėti rugius po sėklinių dobilų, kaip pas mus neretai yra praktikuojama, arba nuėmus antrąją dobilų žolę, tai rugių derlius gali būti abejotinas, nes tada labai maža paliks laiko prirengti dirvą rugiams.

Blogiau rugiai dera po varpinių javų. Bet jei žemė iš prigimties yra derli, tai atatinkamai įdirbus ir patręšus, galima neblogo rugių derliaus susilaukti ir po varpinių javų. Iš visų varpinių javų rugiai geriausia nusiduoda po rugių. Tai yra todel, kad rugiai paprastai greičiau už kitus javus nunoksta, taigi anksčiau ir dirvą paliuosuoja, taip kad pakankamai palieka dar laiko atatinkamai prirengti dirva.

Trešimas.

Gero rugių derliaus galima tikėties tiktai užtenkamai tręšioj žemėj. Gi liesos mūsų krašto dirvos iš prigimties be trąšos negali duoti didesnio derliaus, kaip kokia 37 — 43 pūdus rugių iš vienos dešimtinės.

Žemę rugiams trešiama gyvulių mėšlu, žaliuoja mėšlu ir dirbtinėmis mineralų trąšomis.

Gyvulių mėšlas yra puiki rugiams trąša ir jis tinka visokioms žemėms. Gyvulių mėšlas ne tik suteikia augalams reikalingų maisto dalių, bet ir pačią žemę pagerina; sunkios molinės žemės nuo jo daros puresnės, o lengvos smėlio žemės ne taip palaids ir geriau savyje laiko drėgnumą, taip kad tokias dirvas trešiant gyvulių mėšlu žymiai galima pagerinti. Gyvulių mėšlas ne tik naudinga trąša rugiams, bet būtinai reiklinga, nes jei dirva nekuomet negaus gyvulių mėšlo, tai tokioj rugiai neauga gerai.

Kiek gyvulių mėšlo duoti rugiams į vieną ha, tai pareina nuo to, kiek jo turima. Apskritai, juo daugiau duosite gyvulių mėšlo, juo geresnis bus ir rugių derlius.

Visa bėda tame, kad mūsų ūkininkai maža šėja pašarinių augalų, per tai maža turi pašaro ir maža išlaiko gyvulių. Jei maža gyvulių — maža būna ir mėšlo. Del tos priežasties mėšlo pas mus negalima ištekti visiems augalams, taigi negali jo gauti ir rugiai, nes mėšlas duodama paprastai brangiausiems augalams, pavyzdžiui kaupiamiesiems.

Lengvose smėlinėse dirvose mėšlą gali pavaduoti lubinas, todel tokias žemes naudinga užsėti lubinu žaliajai trąšai. Lubinas veikia taip pat, kaip ir gyvulių mėšlas. Jis suteikia dirvai daug puvinio ir azoto trąšos. Be to; lubinas savo šaknimis giliau žemę supurina, todel po jo rugiai stipriau įsišaknija ir lengviau perneša šalčius.

Tačiau geras rugių derlius gali būti tiktai po aukštam ir tankiam lubinui.

Jei lubinas pasėtas retai ir menkai išaugęs, tai iš tokio stebūklų veltui laukti.

Norint susilaukti gero lubino, reikia jis sėti į gerai prirengtą dirvą. sėkla turi būti išmėginta ir daigi. Be to, pasėti reikia pakankamai tankiai, būtent kokia 200 kg. į ha, pabaigoje gegužės arba pradžioje birželio mėnesio. Prie lubino rugiams naudinga duoti dar šių trąšų: tomamilčių 300 kg. ir 30% kalio druskos 110 kg. į ha.

Lubinas, kaip jau sakiau, suteikia dirvai ne tik daug puvinio, bet ir azoto trąšos. Gi azotas yra labai reikalinga rugiams maisto dalis, kurios mūsų žemėse yra mažiausiai. Todel ten, kur dirva negavo azoto mėšlo arba lubino pavidale, tai reikia tos trąšos daduoti pavidale mineralinių trąšų, kai antai: Čilinės salietros, azotniako ir t. d. Azotniakas tačiau yra pigiausia azoto trąša. Vartojant jį rudenyje rugiams, reikia išbarstyti kokia 100 kg. į ha 10 dienų prieš rugių sėjimą ir nieko nelaukiant tuojau įakėti arba įdrapakuoti.

Vartoti iš rudens salietrą rugiams reikia atsargiai, nes pas mus tuo laiku nemaža iškrinta lietaus, o kadangi salietra yra lengvai tirpstanti, tai lietus daug jos gali išplauti ir per tai daug brangios trąšos gali nueiti niekais. Jeigu vartojama rugiams salietra, tai 50 kg. į ha galima išbarstyti prieš pat rugių sėjimą arba rugiams sudygus, o kitą 50 kg. pavasaryje.

Trešti rugius azoto trąšomis svarbu ypač tuose atsitikimuose, kuomet jie eina po miežių. Tada rugiai atjaučia azoto stoką ir be jo negali duoti gero derliaus.

Be azoto, didžiuma mūsų dirvų rodo stoką fosforo ir dalinai kalio. Tiktai Švenčionių apskrity didžiuma dirvų mažai reaguoja į kalio trąšas, todel tenai šios trąšos reikia vartoti atsargiau ir tiktai išmėginus.

Už fosforo trąšas apmoka beveik visos mūsų dirvos, todel rugiams galima berti superfosfato arba tomamilčių kokia 300 kg. į ha. Sunkesnėms dirvoms geriau tinka superfosfatas, o lengvesnėms —tomamilčiai.

Fosforo trąšos gerai apsimokės tik tada, jei rugiai gavo užtenkamai azoto trąšos ar tai pavidale mėšlo ar lubino, arba azotniako ar salietros. To mūsų ūkininkai privalo neužmiršti. Nes pas mus dažnai atsitinka, kad ūkininkai išbarsto rugiams zuperio arba kainito ir kuomet paskui tos trąšos neparodo stebūklų, tai sako, „kad „pelenai" nieko nepadeda. Taigi, „pelenai" padeda, bet tik tada, kuomet juos mokame vartoti.

Mūsų dirvose rugiai mažiausia atjaučia kalio trąšos stoką, tačiau atatinkamai įtręšus dirvą azoto ir fosforo trąšomis, gali apsimokėti dar išbarščius į ha 100 kg. 30% kalio druskos, kaip tai rodo Benekainių stoties mėginimai, ypatingai ant blogesnių dirvų. Tačiau ir čia pas mus yra palyginti nebrangios.

Toliau, kadangi mūsų dirvos dažniausia yra rūkščios, tai tiek rugiai, o ypatingai kviečiai gali labai būti dėkingi už kalkes. Pavyzdžiui, Benekainiuose 10 q degtų kalkių padidino rugių derlių 3,4 q iš 1 ha.

Žemės prirengimas.

Žemės prirengimas rugiams pareina nuo to, po kokių augalų rugiai sėjami. Jeigu rugiai sėjami į pūdymą, tai pūdymo dirbimą reikia pradėti iš rudens. Taigi, vasarojų nuo lauko nuvalius žemę tuojau negiliai išariame arba išdrapakuojame. Šiame atsitikime būtų geriau plonai išarti, bet kadangi tuo metu ūkininkai paprastai maža turi laiko, tai galima pasitenkinti kultivatoriumi arba Randalio akėčiomis. Jei vasarojiena išariama, tai po to reikia išakėti ir duoti dirvai ligi vėlyvam rudeniui pagulėti. Po to dirvą prieš žiemą suariame kaip galima giliau, tačiau neišverčiant dykosios žemės į viršų ir taip paliekame vagose per žiemą. Turiu pastebėti, kad mūsų ūkininkai rudens arimą prieš žiemą būtinai išakėja; bet tai yra negera ir tas netikusis paprotys būtinai reikia mesti. Gi pavasarį, kaip tik žemė ant tiek pradžiūsta, kad prie akėčių nesivelia, rudens arimas reikia valkėmis nuvalkioti arba lengvomis akėčiomis išakėti. Paskui toliau, kai arimas gerai pradžius, reikia jis išakėti. Taip prirengtą dirvą galima ilgesnį laiką palikti nejudintą. Jeigu pradės rodyties piktžolės, tai lai jos sau auga, tiktai nereikia joms duoti nunokti ir išbarstyti pūdyme savo sėklas. Todel, kaip tik piktžolės pradės žydėti, reikia jas dalgiu nupiauti.

Ne vėliau birželio mėn. reikia į pūdymą išvežti mėšlas ir tuojau įškračius, plonai aparti. Arimas suakėti lengvomis akėčiomis, kad žemė taip greit neišdžiūtų. Apartam mėšlui duodame supūti, o paskui dar pakartojame arimą, kitaip sakant, suariame galutinai į lysias. Šį arimą taip pat reikia suakėti lengvomis akėčiomis.

Arimas į lysias turi būti atliktas geru laiku, kad žemė spėtų dar susigulėti, nes rugiai nemėgsta perdaug palaidos žemės.

Taip maždaug reikia prirengti rugiams žemė tada, jei jie sėjama į pūdymą. Tačiau ne visuomet galima šios taisyklės laikyties. Pavyzdžiui, jei žemė labai kieta, arba piktžolėta, ypač jei dirvoje daug varpučio, tai tada reikės dažniau judinti: pirmam atsitikime kad supurinus žemę, o antram atsitikime kad sunaikinus varputį.

Jeigu rugiai sėjami po lubino, tai tada dirvos prirengimas rugiams daug prastesnis. Tokiuose atsitikimuose ir atatinkamai prirengtą dirvą pavasarį sėjame gana tankiai lubiną ir duodame jam augti. Lubiną žaliajam mėšlui reikia sėti pabaigoj gegužės arba pradžioje birželio mėnesio. Lubiną galima gerai aparti paprastu dviarkliu plūgu, prie kurio atatinkamai pritaisytas lenciūgas. Kad lubinas lengviau būtų aparti, galima jis prieš arimą nulenkti mediniu volu. Aparus lubiną ir privolavus arimą kembelio volu, galima tuojau sėti rugius.

Sėti rugius tuojau lubiną aparus duoda geresnius rezultatus, negu tuomet, kai lubinas apariama mėnesį laiko prieš rugių sėjimą. Tai buvo mėgInta Beniakainių stotyje ir pasekmės buvo tokios:

Lubinas apartas.	Derlius.	
	Grūdų	Šiaudų.
Mėnesį prieš sėjimą	10,8 q	21 q
Sėjimo dieną. . .	14,4 q	27 q

Iš to išeina, kad lubinas geriausia aparti tuojau į lysias ir sėti rugius.

Jeigu rugiai sėjami į vikieną, kuomet vikiai nušienaujama žaliajam pašarui, tai vikius nuo lauko nuvalius reikia dirva tuojau gerai išdrapakuoti, o po to suarti į lysias. Panašiai teks elgtis ir tada, jei rugiai bus sėjami po sėklinių vikių.

Jei rugiai sėjami po varpinių javų, tai javus nuo lauko nuvalius dirva reikia tuojau negiliai išarti, privoluoti ir suakėti. Šis arimas turi būti atliktas kuo greičiausiai, nes ir taip jam ilgai gulėti neteks, kadangi tuojau reikės arti į lysias. Tas arimas turi būti gerai apdirbtas akėčiomis ir nuo varpučio apvalytas. Jeigu šį pirmąjį arimą atlikti blogai, arba jei jo visai neatlikti, o arti stačiai į lysias, tai ar bus rugiena, ar avižiena, ar dobiliena, rugių derlius bus vis tiek netikras. Tokiuose atsitikimuose išversta vaga nesubyra, bet gula, per tai randas tarp vagų tuštumos—duobės, kurios paskui netaip lengvai užsipildo. Tenka tada klaidas taisyti ypatingais įrankiais — volais, bet tai ne visuomet duodas gerai atlikti.

(B. d.)

Klausimai ir atsakymai.

Klausimas. Noriu dalį savo pūdymo užsėti kviečiais, tik nežinau ar išeis kas iš to, nes negaliu duoti mėšlo. Šiemet labai buvo riestai su pašaru, dalį gyvulių prisirinko labai maža ir beveik visą sukrėčiau bulvėms ir burokams Norėčiau vietoj mėšlo duoti mineralinių trąšų, tik nežinau kokių, nes pas mus vartoja vien zuperį, o kitakių trąšų dar niekas nepažįsta. Žemė — molinė.

Sodžiaus Vargšas.

Atsakymas. Jeigu kviečiams negalite duoti mėšlo, tai patarčiau duoti šių mineralinių trąšų į ha: azotniako 140 kg. arba salietros „nitrofos" 150 kg., superfosfato nuo 200 ligi 300 kg. ir kokia 150 kg. kalio druskos. Jeigu kviečiams atatinkamai prirengsite dirvą ir duosite viršuj nurodytų trąšų normą, tai jie galit gerai užderėti ir be mėšlo.

Klausimas. Turiu kitą gabalą žemės, kur visuomet sėdavau rugius po lubinui. Bet šiemet lubino sėklos negavau, taigi ir nepasėjau, o mėšlo neturiu. Prašau patarti, kokių mineralinių trąšų berti rugiams į smiltinę dirvą, kur sėjami rugiai negaus nė mėšlo, nė lubino?

Sodžiaus Vargšas.

Atsakymas. Berkite į ha šių trąšų: azotniako 100 — 130 kg. ar salietros „nitrofos" 110 — 1.0 kg., superfosfato arba tomamilčių 250 — 300 kg. ir kalio druskos 200 — 250 kg. Azotniakas reikia išbarstyti mažiausia 10 dienų prieš rugių sėjimą ir gerai įakėti arba įdrapakuoti.

Klausimas. Mes Ž. sodžiaus ūkininkai, gyvendami varginga smėlingoje žemėje, norime išsiskirstyti į vienasėdžius. Bet tik 4 valakai nori skirstyties, o 6 nenori, tai ar gali keturi valakai nuverti šiame klausime šešius valakus? Jei gali, tai kur mums kreipties ir kas mums gali pagelbėti?

Vargo Ūkininkas.

Atsakymas. Norinčiųjų skaičiaus pilnai pakankamas, kad Tamstų sodžių išskirstytų į vienasėdžius, todel nieko nelaukiant paduokite prašymo. Jei nemokate parašyti, tai kreipkitės į gminą, kleboną arba šiaip inteligentą žmogų.

Klausimas. Prašau patarti, kur geriausia pirkti 100 kg. svarstykles ir kiek jos kainuoja? Ar galima gauti išmokėjimui?

V. U. P.

Atsakymas. Svarstykles gelite gauti Ūkio Sindikate arba pas Z. Nagrodzkį. Kainuos 64 zlotus.

KORESPONDENCIJOS.

Viln.-Trakų apskr.

Iš Gervėčių padangės. Apie mus visuose laikraščiuose buvo daug rašyta, ypač atsiradus kun. Romeikai ir kun. Malinauskui. Šie ganytojai tol nenurimo, tol persekiojo lietuvius, kol pasiekė to, ko tur būt nesitikėjo: daug žmonių nustojo lankytis bažnyčion, eiti išpažinties. Bet mūsų ir vyresniai dvasiškijai, matomai ne tai rūpi; gali žmonės ir visai be tikybos palikti, kad tik lenkiškai švebelduotų; tokią politiką jie veda ir į savo darbo vaisius akis užmerkia. Tik ar ilgai džiaugsis, ar neatsiras ir pas mūsų „lenkus" ta liga, kuria mes pradedame sirgti. Turiu galvoje paskutinius įvykius Gėliūnų sodžiuje. Gėliūniečiai prieš kelis metus buvo vieni pavyzdingiausių mūsų parapijoje ir kaipo katalikai ir kaipo lietuviai. Bet po kelių metų ujimo bažnyčioje atsirado kokie tai „kultūrininkai", kurie sakosi nereikią jiems nei Dievo, nei bažnyčios, nei kunigų, kad viskas, kas buvo prieš tai yra „klerikalų" pramanyta, kad dabar visu reikią sugriauti, užakėti ir iš naujo ką tai neva geresnio pasėti. Gerai dar, kad taip kalba pusberniai, kuriems vos ūsai dygsta, ir niekas rimtesnis neina su J. Laurinavičiu išgerti alučio ir paskui įsirašyti į „kultūrininkus". Bet kas bus, kai ir vyresnieji, nesulaukę teisybės bažnyčioje, pamos ranka ir nueis mūsų pramuštgalvių takais? Juk tai užkrečiama liga ir jai kelias pastoti reikia ilgai nelaukus.

Akis.

Kazikonys, Kaniavos vals. Nors neturime savos mokyklos, bet kiek galėdami šviečiamės ir lavinamės. Nesenai įsteigtas Šv. Kaz miero Draugijos skyrius po truputį veikia. Birželio 23 d. įvyko susirinkimas, kuriame dalyvavo ir Paąžuolės jaunimas su mokytoju p. A. Kriaučiūnu priešakyje. Gaila tik tai, kad dalis jaunimo susirinkiman neatsilankė, mat ilsėjosi prieš vestuves, kurios kitą dieną buvo gretimame Praudos sodžiuj. Dabar jau turme ir knygynėlį. Iš Draugijos centro gavome 66 knygas, ir p. K. Nedzveckas paaukojo 8. Laikraščių gauname: 5 egz. „Vilniaus Rytojaus", 2 „Jaunimo Draugo". Jaunimas laikraščius ir knygas skaito noriai.

Jaunas Meškinas.

Švenčionių apskr.

Pivorai, Vasiūnų par. Čia veika du lietuviškų draugijų skyriai: Ūkio ir Šv. Kazimiero. Pastarojo rūpesniu čia dažnai yra suruošiami vieši lietuviški vakarė-[illegible] Paskutinis buvo birželio 23 d. Vai-[illegible] 4 veik. komediją „Baltakė". Pub-[illegible] buvo pilnas klojimas. Nors toks [illegible]elis veikalas pastatyti ir nelengva bu-[illegible], tačiau pivoriečiai jį suvaidino vykusiai. Vakaro programa baigėsi žaismais ir šokiais.

P.

Iš Daugeliškio padangės. Paskutiniu laiku prie sodžiaus vargų šiame krašte prisidėjo dar vienas: Daugeliškio valsčius tapo labai apkarpytas, būtent apie 30 sodžių priskirta prie Dūkšto valsčiaus; šių sodžių žmoneliai labai dabar delei to dejuoja, nes į Daugeliškį jiems yra apie 12 — 8 kilometrų; tuokartu į Dukštą apie 20 — 24 kilometrus kelio aplink Disnų ežerą. Per ežerą irgi turi apie 10 kilometrų ir labai nepatogaus, brangesnio ir pavojingo kelio, nes valtimis ne visada galima važiuoti dėlei audrų ant didžiulio Disnų ežero, šiaip jau pavasariais ir rudeniais nelaimingų atsitikimų būna ant ežero; dabargi bus daugiau, nes žmonės nerėdami išvengti tolimos kelionės aplink ežerą rizikuos keltis per ežerą.

Kalba žmonės, kad Daugelišky visai manoma panaikinti valsčius ir perkelti Ignalinon, nors labai tai žmonėms būtų nepatogu. Žmonės siuntė prašymus į vaivadą ir ministeriją, bet niekas jų neklauso. Aiškina žmonės tuos įvykius ir sumanymus politiniais valdžios sumetimais ir vietos dvarininkų pageidavimais, nes Ignalinoje ir Dukšte tikimasi gal lengviau padaryti prie galežinkelio lenkišką centrą, vietiniai gi dvarininkai tikisi materialės naudos.

J. Gintautas.

Breslavės apskr.

Bikėnai, Dūkšto vals. Neturėdami savo mokyklos Bikėniškiai rankų nenuleidžia. Vietinio Šv. K. D. skyriaus rūpesniu, birželio 9 dieną suruošė gražų vakarą, kuris turėjo nemažą pasisekimą. Į programą įėjo vieno veiksmo gau ilga kom. „Dėdė atvažiavo", monologas ir choras.

Nežiūrint blogo oro, publikos prisirinko pilnintėlis kluonas. Laikė vaidinimo ir šokių tvarka buvo pavyzdinga. Prie progos reiktų tarti padėkos žodis režisoriui p. L. G., kuris padėjo suruošti šį vakarą.

Ši pramogėlė kaip vietiniams taip ir kaimyniniams sodžiams paliko malonų įspūdį. Galima tikėtis, jog Bikėniškiai ir daugiau surengs panašių pramogų.

Spurgis.

Kalviškės, Dūkšto vals. Birželio 23 dieną Šv. Kaz. Dr. Kalviškių skyriaus pastangomis tapo surengtas vakaras. Pastatyta trijų veiksmų vaizdelis „Šventas Terezius" ir vieno veiksmo komedijėlė „Tėtė pakliuvo", prie to dar monologas. Prieš vaidinimą p. E. P. nupasakojo bendrais bruožais vaidinamojo veikalo turinį, kas yra būtinai reikalinga, nes sodiečiai dažnai nesugaudo veikalo turinio. Pertraukomis griežė orkestras, tik labai gaila kad maža domės kreipia į lietuviškus dalykėlius, pav. suktinis visai mažai panašus tikrajam suktiniui. Klumpakojis taipogi iškraipytas. Bet jau nedovanotinas dalykas — himno nemokėjimas. Tuo tarpu svetimos mums lietuviams brigados griežiamos visai gerai. Rodos daugiau reiktų kreipti domės į savo himną, negu į kokias ten „brigadas" ar „mazurkas".

Muzikantas.

Gardino apskr.

Musteika. Marcinkonių vals. Pernai pas mus įsisteigė Šv. Kazim. D-jos skyrius, kuris iškarto labai silpnai veikė, bet parvažiavus mūsų sodžiaus mylimam stud. K. Miškiniui, kurio dėka buvo sušauktas susirinkimas ir paaiškinta apie šio skyriaus reikšmę — pradėjo sparčiai žengti pirmyn. Per trumpą laiką buvo suruoštą net du vakarėliai ir apie keliolika susirinkimų, per kuriuos buvo papasakota daug gražių ir mums negirdėtų dalykų. Laikraščių gaunam „Viln. Ryt." 20 egz. ir „Jaun. Dr." 13 egz. (Pernai gaudavom 24). Gaila tiktai, kad p. Miškinis dabar paimtas kariuomenėn. Jam linkime geriausios kloties ir kuogreičiau sugrįžti.

Vincukas.

Suvalkų apskr.

Vaiciuliškė, Andrejevo vals. Mūsų sodžiuje yra lietuviška privatinė mokykla, kurioje retkarčiais rengiami vaikų vakarėliai. Birželio mėn. 30 d. sekmadienį mokytojo rūpesniu buvo surengtas iškilmingas mokslo metų užbaigimas su vaidinimu. Prasidėjo 5 val. po pietų ir tęsėsi iki 9 val. vak. Buvo pastatyta trys trumpi veikalėliai: „Pelės ir katės", „Barbės adukacijos" ir „Godus daktaras"; Be to mokyklos vaikai pasakė keletą eilių, dialogų, monologų ir sudainavo keletą liaudies dainelių, kurias mūsų vaikeliams dainuojant malonu buvo klausyti. Bendrai paėmus, viskas suvaidinta gyvai ir gerai, nes jaunieji artistai savo roles buvo gerai išmokę. Publikos buvo neperdaugiausia del lietaus, kuris suvėlino ir vaidinimą.

Šarkakojis.

— Iš Amerikos atlėkė du lakūnai. Jie dabar Romoje. Juos priėmė ten labai širdingai, karalius žada net apdovanoti orderiais. Kaip tuos amerikiečius visi myli.

ATSIŲSTA.

Kaip pasiskolinti pinigų iš lietuvių banko.

Kadangi daug kas teiraujasi apie lietuvių banką ir jo operacijas, ypač apie paskolų gavimą tai gavę žinių išvardytame banke patiekiame jų susidomiejusiems.

Paskolų lietuvių bankas šiemet teikia tik savo nariams ligi 800 auks. arba atatinkamą sumą dolerių. Paskolų terminas ne ilgesnis, negu 6 mėnesiai. Palūkanų ima 13% metinių ir be to 3% metiniai administracinėms išlaidoms; jeigu paskola apdraudžiama vekseliais, tai dar 50 sk. siuntinėjimo išlaidoms. Numatoma, kad už paskolas doleriais palūkanos bus dviem punktais žemesnės.

Norint įsirašyti nariu, reikią įteikti banko valdybai tam tikras stojančio pasirašytas pareiškimas ir sumokėti pajaus dalį ir stojamųjų 5 auks. Visas pajus—100 auks. Ši suma reika sumokėti ne vėliau, negu per 3 metus: įsirašant 25 auks., o likusieji 75 auks. trimis metinėmis ratomis po 25 auks. Nario atsakomybė už pajų dešimteriopa.

Asmenims, kurie stodami skolinasi paskolą, bankas kartu su palūkanomis atskaito iš jų paskolos ir pirmą pajaus ratą su stojamaisiais (25+5=30 auks.)

Bankas skolindamas paskolas jos apdraudimui ima iš skolininko laidą: auksinius daiktus ar pinigus, kitokias brangenybes, hipotekos popierius, kai kuriuos vertybių ar procentinius popierius, vekselius ir kt. Jeigu skolininkas banko valdybai nepažįstamas, tai jo vekselį dar turi pasirašyti (pažiruoti) ban ko patikimas asmuo.

Kaip skolininkas, taip ir žirantas turi išsiimti iš vietos valsčiaus valdybos tam tikrą liudymą (informaciją) apie turimą turtą; be to dar pasiimti iš draugijų ar jų skyrių (ūkio ratelių, Šv. Kazimiero D-jos, „Ryto" D-jos rekomendacijas, valdybų pirmininkų ir sekretorių pasirašytas ir atspaudotas); kur galima, panašias rekomendacijas gali atstoti rekomendacijos paimtos iš vietos kunigo, mokytojo. Rekomendacijoj turėtų būti parašyta, jog jį duota įteikti kreditinei įstaigai, skolinant iš jos pinigų.

Visa krūvon suglaudus paskolos gavimo formalumai tokie:

a) įsirašyti nariu, įteikiant tam tikros banke gaunamos formos pareiškimą ir sumokant iš karto 30 auks.

b) duoti bankui lengvai parduodamą (užstatą).

c) įteikti (užstatyti) nekilnojamąjį turtą (hipoteka).

d) neturint aukščiau suminėtų laidų patiekti apie save ir apie žirantą žinių iš valsčiaus valdybos ir rekomendacijų iš lietuvių draugijų ar bankui žinomų asmenų; šiame atsitikime, gavus iš banko pranešimą apie paskolos paskyrimą dar reikės įteikti vekselis su savo ir žiranto parašais.

Banko valdyba pasilieka sau teisę, ir atlikus aukščiau išvardytus formalumus, dar atsiklausti apie klijentą žinių iš tų ar kitų šaltinių.

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Prezidento atostogos.

Lietuvos valstybės prezidentas A. Smetona ir šiemet vasaros atostogas praleidžia Lietuvos kurorte—Palangoje. Prezidentas išbus atostogose iki rugpiūčio mėn. 15 dienos. Taip pat išvažiavo atostogosna Prancūzijon generalinis Lietuvos užsienių reikalų ministerijos sekretorius dr. Zaunius.

Kartu praneša spauda, kad Lietuvos prezidentas savo atostogų metu aplankys Šiaulių miestą, kuriame bus švenčiama vieno Lietuvos pulko 10-ties metų sukaktuvių šventė. Šiojo šventėje asmeniškai dalyvaus prezidentas.

Jubiliejinis „Naujo Žodžio" numeris.

Liepos mėn. 5 dieną išėjo 100-tasis iliustruoto lietuvių žurnalo *„Naujo Žodžio"* numeris. Jubiliejinis numeris yra žymiai padidintas su daugybe iliustracijų. „Naują Žodį" prieš penkerius metus pradėjo leisti Rygoje žurnalistas J. Paleckis. Dabar šis žurnalas yra patobulintas ir reguliarai išeina kas dvi savaitės.

Vytauto ordenas.

Del besiartinančių Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Vytauto 500 metų mirties sukaktuvių, Lietuvoje bus pagamintas Vytauto ordenas.

Lietuvos inteligentinės jėgos auga.

Nuo 1915 m. iki šiol Lietuvos universiteto medicinos fakultetą baigė ir gavo diplomus 68 gydytojai, 42 dantų gyd., 18 farmaceutų ir 12 veterinarių gyd. Iš viso 140 asmenų.

Tai labai svarbus tautos gyvenime reiškinys, nes tik priaugus reikalingam skaičiui savų inteligentų, Lietuva galės galutinai apsivalyti nuo svetimtaučių.

Nuteisti keturi teroristai.

Šio mėn. 4—8 dienomis Kauno karo teismas nagrinėjo teroristų, dalyvavusių gegužės 7 d. pasikėsinime prieš prof. Voldemarą, bylą. Kaltinamieji buvo studentai aušrininkai, kurie, kaip praneša Lietuvos spauda, buvo sudarę „sukilimo komitetus", platinę plečkaitininkų literatūrą ir organizavę teroristų grupes. Teismas keturius teroristus pripažino kaltais ir nuteisė: 1 teroristą kalėjimu iki gyvos galvos, 1—15 metų, 1—6 metams ir 1—4 metams sunkiųjų darbų kalėjimo.

Sugavo lokį.

Spauda praneša, kad šiomis dienomis Ukmergės apskrity Lietuvos pasienio sargyba sugavusi gana didelį lokį (meška). Šis atsitikimas iš tiesų yra retenybė, nes dabar mūsų krašto miškuose lokių bevelk nėra. Iš kur atsirado lokys apie Ukmergę, neišaiškinta.

Lietuvos — Estijos prekybos sutartis.

Svarbiausia šios sutarties kliūdytoja buvo, Lietuvai nepritaikinta, Estijos sutartis su Lenkija.

Panaikinus Estijos — Lenkijos sutarties Lietuvą liečiančius punktus, sutartis tarp Estijos ir Lietuvos kliūčių neturi ir manoma, kad greitu laiku bus pasirašyta.

Pral. Olšausko byla.

Lietuvos laikraščiai praneša, kad pralato Alšausko byla bus nagrinėjama Kauno apygardos teisme rugpiūčio mėnesio pabaigoj. Byloje figuruoja apie 50 liūdininkų ir keletas ekspertų (žinovų). Byla bus nagrinėjama prie uždarų durų.

Panaikinta vizos tarp Lietuvos ir Italijos.

Šiomis dienomis pasibaigė tarp Lietuvos ir Italijos vyriausybių derybos del keleivių vizų panaikinimo. Derybose susitarta ir vizos liko panaikintos. Tuo būdu įvestas laisvas ir nevaržomas keleivių važinėjimas tarp abiejų draugiškų valstybių.

— Galicijoje del poliūčių patvino upės; nuostolių esama didelių: dideli laukų plotai apsemti, daug tiltų nunešta, sugriauta nemaža namų.

— Bulgarijos pasieny užmušti 3 pasienio sargybiniai. Tas įvykis dar labiau pablogino Pietųslavijos ir Bulgarijos santykius.

— Rygos kalėjime nubaudė vieną kalinį komunistą; jojo sėbrai už tat išdaužė kalėjime langus, pradėjo naikinti kalėjimo baldus, ir paskelbė badą.

VIETOS KRONIKA.

Prof. M. Biržiška išvažiavo.

Pereitą savaitę sugrįžo iš Vilniaus Kaunan Lietuvos universiteto profesorius M. Biržiška, kuris viešėjo Vilniuje dvi savaites studijų reikalais. Būdamas Vilniuje prof. M. Biržiška privatiniuose pasikalbėjimuose kategoriškai užginčyjo apie skleidžiamas lenkų spaudos (per „Vyties" tarpininkavimą) paskalas būk jam buvę siūlyta Vilniaus universitete profesoriaus vieta. Anot prof. Biržiškos, tos žinios, yra grynas prasimanymas, nes jam niekuomet ir niekieno nebuvo panaši vieta siūloma.

„Vytis"... „Kultūros" organas ir lenkų demokratinių sluogsnių šalininkas.

Lenkų leidžiamas Vilniuje laikraštukas „Vytis", kuris, kaip jau nekartą rašėmė, mėgsta kalbėti lietuvių visuomenės vardu ir kartu kur galima provokuoti (žinia apie M. Biržišką). Paskutiniame gi savo numeryje (9) šis laikraštukas vedamajame straipsny suvertė už retorsijas atsakomybę... lietuvių visuomenės veikėjams, o kitoj vietoj sveikina „Kultūrą", kad ši steigianti sodžiuose skyrius. Tik gaila, kad neprimena, jog „Kultūra" steigia savo skyrius skaldymo tikslams.

Bet iš viso to išvada viena — lenkų leidžiamas laikraštukas „Vytis" yra „Kultūro" organu.

Reikėjų dažniau.

Liepos 7 d. likusioji Vilniuje moksleivijos dalis nuvyko Senų Trakų apylinkėsna. Išvykos tikslas—praleisti dieną tyrame ore, susipažinti su Vilniaus apylinkės istorinėmis vietomis. Nuvyko gana anksti, buvęs kartu su moksleiviais kunigas atlaikė dar prieš sumą skaitytas mišias, moksleiviai pagiedojo kelias šventas giesmes ir grįžo į Gudelių kaimą, kur buvo apsistoję. Po sumos iš Senųjų Trakų ir aplinkinių kaimų prisirinko labai daug žmonių; mūsų ekskursantai padainavo atėjusiems lietuviškų dainų, pašoko tautiškų šokių, pakalbėjo su senesniais *lietuviškai*. Visa žiūrėtojams labai patiko ir ekskursantus jie priėmė svetingai ir meiliai. Ir nenuostabu. Jei tėvai su atvykusiais susikalba lietuviškai, tai kodel jaunesnieji turėtų jų šalintis,—juo labiau, kad tai ne kokie tai svetimi atėjūnai, bet savo kraujo broliai ir dar geri katalikai. Ir ekskursantai iš Senų Trakų parapijiečiai buvo patenkinti; pastarieji dar kvietė atsilankyti pas juos dažniau.

Tik nepatiko „Dz. Wil." šulams ir jų provincijos „korespondentams". Jie tuo pasinaudojo ir prirašė visokių niekų; supynė koki tai „Echo" chorą, suminėjo Rytų Lietuvoj nesamus kunigą Rastenį ir mokytoją Alfonzėlišą, supainiojo datas (laikraštis *liepos 14 d.*, o ekskursija įvyko neva *liepos 17 d.*), sugalvojo priešvalstybines kalbas, net nepatiko, kad bažnyčioje pasimeldė. Tikslas jų aiškus: nurodyti į tokias ekskursijas, kaipo pavojingas valstybei ir nustatyti prieš jas valdžią. Mes prie tokių „Dz. Wil." įskundimų esame pripratę ir į juos domės, žinoma, kuo mažiausia kreipiame. „Dz. Wil." pyktis rodo mums tik, kad tokios ekskursijos labai naudingos, nes iš pagrindų griauna jų melus ir prasimanymus apie lietuvius ir labai suartina su ištautėjusiais mūsų broliais. Taigi tokias ekskursijas reikėtų rengti dažniau ir į visas Vilniaus apylinkes.

Privatinių Gimnazijų teisės.

Pranešama, kad lenkų mokyklų valdžia šiomis dienomis pripažinusi šioms privatinėms gimnazijoms valstybines teises. Jezuitų ir Nazaretiečių iki atšaukimo, Velero ir Epšteino 1929—30 mokslo metams.

Visiškos teisės pripažintos: Benediktinų vienuolių moterų Licejui, Filomatų vardu, Čackio gimnazijai ir Dzięcielskienės gimnazijai.

Nepilno teisės pripažintos su pastabomis: Lietuvių gimnazijai Vilniuje, Gudų gimnazijai, Misijonorių gimnazijai, Metropolitalinės kurijos gimnazijai ir Vizitkių Licejui.

Nepripažinta jokių teisių: Lietuvių gimnazijai Švenčionyse, Kliučiovienės, Pospielovienės, Luninovienės ir Kraševskio gimnazijoms Vilniuje ir Gudų gimnazijai Klecke.

Iš to matosi, kad teisės pripažintos daugiausiai iš Lenkijos gilumos atsikrausčiusiems vienuoliams ir vienuolėms, kurios pirmiausiai veda lenkinimo akciją, kai tuo tarpu šio krašto gyventojams: lietuviams, gudams ir rusams tų teisių iki šiol neduodama.

Miesto gatvių knaisiojimas.

Vilnius visomis išgalėmis norėtų pavyti kitus Europos miestus. Vieni kasa, kiti užpila. Pavyzdžiui, šiuo laiku miesto vidury nėra tokios laimingos gatvės, kuri per metus būtų išlikusi nekasama kelis kartus. Štai, sakysime. Dominykonų gatvė. Pirmiausiai vedė kanalizaciją: visą gatvę užvertė žėmėliu ir akmenimis. Vos užkasė, vėl ėmė kasti. Praeiviai klausia — kas čia bus? — Vandentiems. Praėjo kiek laiko ir vėl kasa. O čia kas bus? Požeminį telefoną veda. Oho! Tikras New Yorkas, nors iš tikrųjų nėra kam kalbėtis skurstančiame Vilniuje telefonais, kurie stulpais pravesti.

Ir taip amžinai. Vieni iškasa, kiti užkasa, o miestas, kaip buvo šiukšlyne taip ir pasilieka, gatvės kaip buvo duobėtos, taip ir yra. Ar susilauks kada nors vargšas Vilnius geresnių laikų, Vienas Dievas težino. O kiek pinigų dovanai tiems kasinėjimas išmesta! Trūksta gero šeimininko, labai trūksta.

Iš gudų gyvenimo.

Gudų švietimo draugijai „Mokykla" (Škola) nesiseka. Balstogės (Dz. Wil." pavadino „baltgudžios") vaivados parėdymu uždaryta tos draugijos skyrius Gardine ir suimta vice pirmininkė ir keli valdybos nariai; knygos ir raštai užantspauduoti. Suimtieji įtarti, kaipo komunizmo platintojai. Tas pats atsitiko ir su kitu gudų skyriumi Svisloče. Vilniuje konfiskuota gudų studentų laikraštis „Volna Dumka"; šį organą lenkų spauda pavadino komunistiniu.

Vilnius gyvena tik vekseliais.

Birželio mėn. Vilniuje buvo užprotestuota vekselių 1.500,000 zlotų sumai. Palyginus su gegužės mėnesiu protestuotųjų vekselių suma padidėjo puse milijono. Be abėjo, kad nevisi vekseliai yra protestuoti. Pasitaiko ir tokių, kurie vargais negalais išperkama be protesto. Bet vistik reikia konstatuoti, kad šiuo metu Vilniuje gyvenama ir verčiamasi, ypač prekyboje beveik išimtinai vekseliais.

Rado senų Lietuvos pinigų.

Dažnai bekasant žemę ar tai mieste, ar provincijoj randama įvairių senovės Lietuvos liekanų, kaip pavyzdžiui ginklų, papuošalų. o daugiausiai pinigų, kurie esti sukrauti induose.

Štai nesenai taisant vieškielių Trakai — Rudziškės Šklėnų sodžiaus gyventojai rado pilną indą keturkampių sidabrinių pinigų. Spėjama, kad tai senoviniai Lietuvos pinigai, kalti rankomis. Rastus pinigus, kaip pranešа lenkų spauda, gyventojai pasidalyję tarp savės.

Atsitinka betgi, kad vadus kokius nors senovės dalykus, darbų prižiūrėtojai atima iš žmonių.

Mūsų skautų stovyklos.

Šiemet Vilniaus lietuvių skautai įsitaisė savo vasaros stovyklą Asavos (Lydos apskr.) apylinkėje. Stovykla įtaisyta gražioje vietoje, pušyne. Ten vasaroja virš 20 mūsų skautų.

Miesto gyventojai mokėsnių moka kas kartas mažiau.

Vietos mokesnių rinkimų įstaigos (Iždinė ir Magistratas) skundžiasi, kad juo toliau, juo miesto gyventojai mažiau moka mokesnių. Pavyzdžiui birželio menėsį palyginus su gegužės mėnesiu, mokesnių sumokėta 25% mažiau. Lenkų spauda nuduodama naivumą, rašo, kad mokesniai sumažėję del vasaros atostogų. Kalbėkit sveiki! Čia kaltos ne vasaros atostogos, bet sunki ir neišbrendama krašto ekonominė padėtis, kuri diena dienon eina smarkyn.

Ir čia bankrotai.

Subankrutavus lenkų mokytojų knygynui Vilniuje, atėjo eilė Makovskio knygynui, kuris šiuo laiku baigia savo gyvenimą. Kaip teko patirti, kurį laiką vedė derybas su krintančiu knygynu vienas lietuvių knygyninkas Vilniuje. Bet matyt nesusitarė, nes dabar vedamos derybos su magistratu, kuris žadąs iš subankrutavusio knygyno suorganizuoti miesto biblioteką.

Padėka.

Reiškiu širdingiausią padėką Raului Miškiniui už klojimą, kuriame leido suvaidinti net du vakaru. Taipogi Valer. Lužiui už būtą šokiams, ir bendrai visiems, kurie prisidėjo bent kokiu patarnavimu. Taipogi reiškiu gilios užuojautos, nukentėjusiam per vakarą Damininkui Miškiniui.

Su didžia pagarba.

Giraitės skyriaus pirmininkas

Vincas Latvys.

Kainos Vilniuje.

(1929 m. VII. 18 d.)

Javų, maisto produktų ir kitų dalykų.

Javai.

Rugiai	už 100 kg.	32—33	auks.
Kviečiai	„ „ „	—00	„
Miežiai	„ „ „	31—35	„
Avižos	„ „ „	32—33	„
Grikiai	„ „ „	00—37	„
Žirniai	„ „ „	—	„
Bulvės	„ „ „	00—00	„

Produktai.

Jautiena	už 1 kg.	250—300	sk.
Kiauliena	už 1 kg.	3.80—3.20	sk
Veršiena	„ „	1.80—2.20	„
Lašinių papr.	„ „	4 20—4 80	„
Riebalai (Šmalcas)		4.20—5.30	„
Sviestas nesūd.	„ „	4 50—5.30	„
„ sūdytas	„ „	3.50—4 20	„
Cukrus kąsn.	„ „	1.85—1.90	„
Cukrus sm.	„ „	1.58—1.60	„
Baltoji druska	„ „	32—.34	„
Javų kava	„ „	2.00—2 80	„
Grietinės 1 litr.		1.60—200	„
Kiaušinių dešimts		1.80—2.10	„

Įvairenybės.

Prašome nepykti...

Laukiniai žmonės labai mažai vertina moterį. Gražią sau „žmoną" jie perkasi už avių bandą, už kelias šiaurės elnių odeles, už baltos lapės odelę, arba už kelis metrus gelumbės.

Tokia „prekyba" moterimis labai paplito Turkijoje, kai Turkijos diktatorius Mustafa Kemal panaikino daugpatystę, ir iš heremų reikėjo paleisti nemažas moterų skaičius. Atsirado net tam tikri biurai, kurie tarpininkauja perkant ir parduodant „pačias". Tie biurai nustato ir kaina. Gražių plaukų, didelių akių, balto veido moteris kainoja apie 1000 auksinų; tamsesnio veido ir pikta moteris kainoja mažiau — apie 500 auksinų. Retkarčiais moteris kainoja ir 2000 auksinų; tai pareina nuo moters būdo ir odos spalvos.

Kaip matome, genys margas — pasaulis dar margesnis.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius Julius Navikas. „RUCH" Spaustuvė, Totorių g.